

„Je smrt školou povinná?“

Závěrečná zpráva z kvantitativní části výzkumu pro organizaci Cesta domů
STEM/MARK | červen 2021

Přehled kapitol

Hlavní zjištění str. 3

1. část – učitelé str. 8

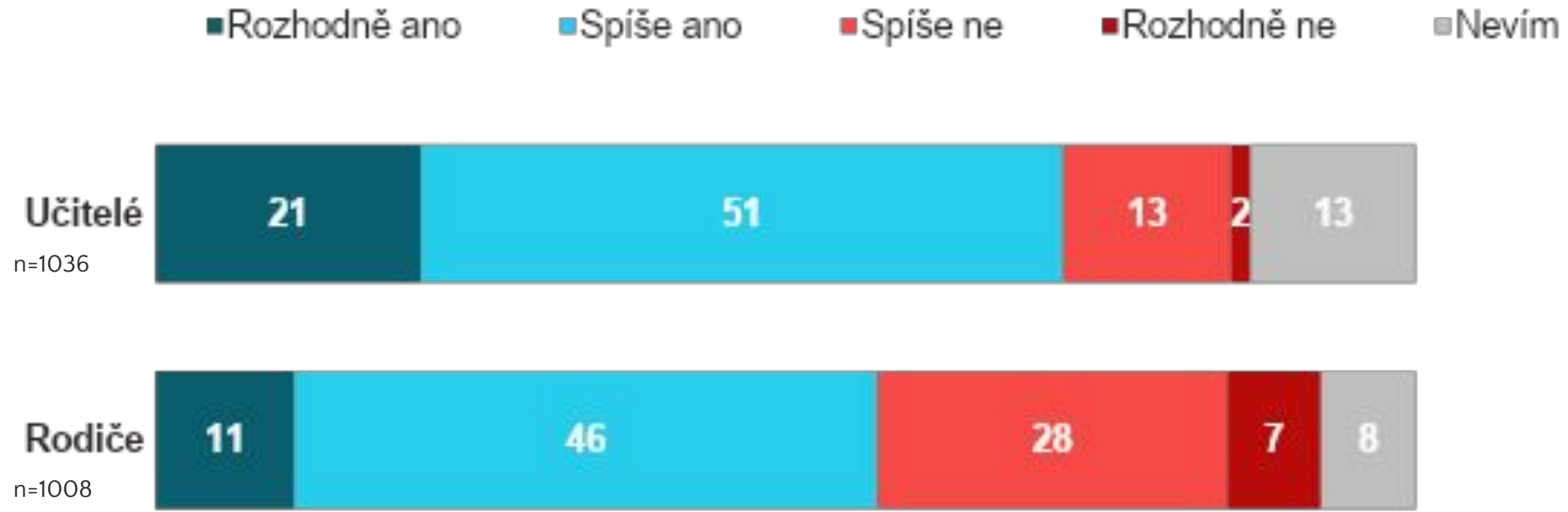
2. část – rodiče str. 28

Povědomí o Cestě domů str. 46

Realizátor výzkumu str. 51

Hlavní zjištění – patří smrt do výuky?

- Výsledky průzkumu ukazují, že se zařazením tematiky smrti a umírání do výuky na základních školách a nižších stupních víceletých gymnázií by souhlasilo 72 % učitelů a 57 % rodičů.
- Výrazně větší míra odporu tak panuje u dotázaných rodičů, mezi nimiž si více než 1/3 nepřeje, aby byly jejich děti ve škole s problematikou smrti a umírání blíže seznamovány.

Hlavní zjištění – učitelé I

S nutností **řešit situaci spojenou s úmrtím nebo umíráním v rodině žáka se setkali 4 ze 7 učitelů**. Více než polovina má také zkušenost s případy úmrtí někoho z prostředí školy (žáka, učitele apod.).

Četnost, s jakou musí učitelé řešit úmrtí v rodině žáka, však vysoká není. **Jednou ročně nebo častěji se s nutností řešit úmrtí v rodině žáka setká každý šestý učitel**. O těchto situacích se učitelé nejčastěji dozvídají přímo od dotyčného žáka nebo od jeho rodiny.

Pouze 8 % škol má jasně stanovený postup, jak tyto situace řešit. Naprostá většina škol k řešení podobných situací přistupuje individuálně; některé to dokonce neřeší vůbec a nechávají jim volný průběh. Do řešení těchto situací by měl být zapojen hlavně třídní učitel, školní poradenské pracoviště a rodina žáka.

Méně než 1 z 10 učitelů uvádí, že se na jejich škole řeší s žáky tematika smrti a umírání v rámci běžné výuky v dostatečné míře. Polovina učitelů pak uvedla, že se na jejich škole problematika řeší jen okrajově.

Téměř tři čtvrtiny učitelů si myslí, že o tématu smrti a umírání by se mělo v rámci běžné výuky mluvit a seznamovat tak žáky blíže s touto problematikou. 15 % učitelů je opačného názoru. **Častěji by se zařazením témat do výuky souhlasili učitelky-ženy, ve věkové skupině 35 až 44 let a vůbec nejvíce zaměstnanci, kteří vykonávají funkci preventisty či výchovného poradce**.

Hlavní zjištění – učitelé II

Více než pětina učitelů by tematiku zařadila do výuky již od 1. třídy. **Nejvíce se ale probírání těchto témat podle dotázaných učitelů nabízí ve specializovanějších předmětech na 2. stupni, jako jsou rodinná výchova a výchova ke zdraví.**

Podpůrných materiálů (weby, literatura, pracovní listy, příručky), **odkud čerpat informace a inspiraci**, jak přistupovat k výuce, ale i k řešení témat spojených se smrtí či umíráním, **existuje spíše nedostatek**. Rady by učitelé nejčastěji hledali na internetu, ale rovněž u odborníků.

Necelá polovina oslovených deklaruje, že je připravena a uměla by v případě potřeby řešit s žáky situace spojené s úmrtím či umíráním (jen 5 % však zvolilo možnost *rozhodně ano*). **Přibližně 2 z 5 si myslí, že by takové situace naopak řešit neuměli a připraveni nejsou.** Dalších 14 % nedokáže své dovednosti ohodnotit.

Do povinného vzdělávání budoucích pedagogů by přípravu na řešení těchto témat a situací zařadili dvě třetiny učitelů. K zařazení celého konceptu do učitelsky zaměřeného studia na vysokých školách se častěji přiklání mladší učitelé.

Respondenti se shodují, **že výuka témat spojených se smrtí/umíráním může v žácích vyvolat negativní emoce a mělo by se k ní přistupovat opatrně.** Zároveň ale 68 % souhlasí s tím, že by se mělo téma probírat otevřeně jako jakékoliv jiné.

Hlavní zjištění – rodiče I

Smrt či umírání v rodině musely v době, kdy jejich dítě/děti navštěvují ZŠ, řešit 2/5 rodičů. Nejčastěji se jednalo o úmrtí dědy nebo babičky (z pohledu dětí). **Téměř polovina rodičů měla obavy či nevěděla, jak o dané situaci s dětmi hovořit.**

Většina oslovených, kterých se týkala v posledních letech nutnost řešit úmrtí v rodině, se účastnila pohřbu. **Své dítě/děti s sebou na pohřeb vzalo 60 %** z nich (z důvodu toho, že to považují za přirozené a děti by měly mít možnost se rozloučit), naopak dvě pětiny rodičů nikoliv (většina to považuje za nevhodné a pro děti stresující).

Pouze čtvrtina rodičů oznámí smrt v rodině ve škole, kterou jejich dítě navštěvuje. Vůbec nejméně tak činí v Praze (18 %).

4 z 5 dotázaných rodičů se domnívají, že by se téma smrti a umírání mělo ve společnosti komunikovat otevřeněji, než je tomu nyní. Shodují se, že s mladšími dětmi je komunikace takto nepříjemného tématu náročnější. S rostoucím věkem dítěte ale obtížnost hovořit s ním o těchto tématech postupně klesá a současně roste míra otevřenosti, se kterou by se podle rodičů měla smrt komunikovat.

Informace o problematice smrti a umírání by měli děti získávat primárně od rodičů (97 %), ale také od prarodičů (76 %) či učitelů ve škole (73 %). Příliš se rodičům nelíbí, aby tyto informace získávaly děti z televize, internetu nebo od kamarádů.

Hlavní zjištění – rodiče II

57 % rodičů by uvítalo, kdyby se o smrti a souvisejících tématech vyučovalo na ZŠ (či nižším stupni víceletého gymnázia) v rámci běžné výuky a děti se tak blíže seznamovaly s touto problematikou. 35 % si to naopak nepřeje – častěji ženy (40 %) a mladí do 34 let (44 %).

Třetina rodičů, kteří zařazení tematiky smrti do výuky na ZŠ neodmítají, by ji zařadila již ve 3. třídě nebo dříve. **K 1. stupni se přiklání v součtu téměř dvě třetiny rodičů ochotných tematiku do výuky začlenit.**

Ve škole by se měli děti naučit, že smrt je přirozená součást života, ale i to, jak se vyrovnat se smrtí někoho blízkého, předcházet řešení problémů sebevraždou nebo jak se správně chovat k těžce nemocným či lidem, prožívajícím ztrátu.

Nejméně preferovanými tematickými okruhy jsou ty, které souvisejí s vírou – co představuje smrt v různých náboženstvích, případně co je po smrti. Tyto otázky by velká část rodičů nedoporučovala učitelům ve výuce otevírat.

Na to, zda patří tematika smrti cíleně do dětských knížek, se názory oslovených rodičů rozcházejí. **Tematiku by do dětských knížek začlenila přibližně polovina**, častěji VŠ vzdělání. Dětskou knížku, která by dítě s problematikou smrti blíže seznamovala, by však koupila jen třetina rodičů.

O tom, jak si děti smrt vlastně představují, se s nimi bavilo jen 17 % rodičů, ostatní zatím nikoliv.

1. část – učitelé

Parametry výzkumu

Cíl výzkumu

Zjistit, jak často se učitelé setkávají s nutností řešit úmrtí/umírání někoho z prostředí školy či v rodině žáka a jak tyto situace řeší

Postoje učitelů k zařazování témat souvisejících se smrtí do běžné výuky a jejich schopnost o problematice s žáky komunikovat

Sledování odlišností v odpovědích v závislosti na sociodemografických charakteristikách respondentů

Cílová skupina

Učitelé na ZŠ nebo nižším stupni víceletého gymnázia

Proporcionální zastoupení všech krajů, různě velkých měst a obcí

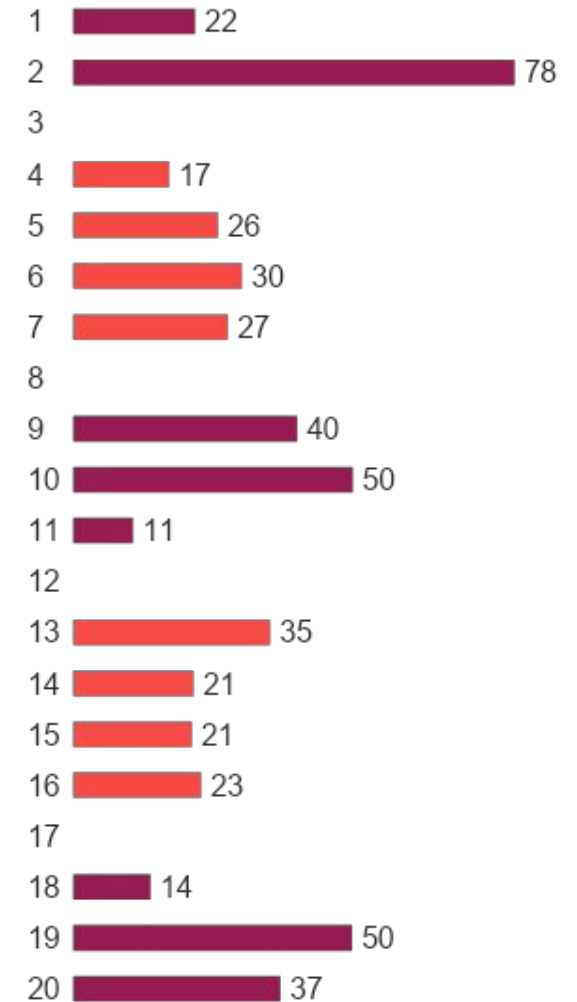
Detaily terénního šetření

Metodika: CAWI dotazování

Počet realizovaných rozhovorů: 1036

Termín sběru dat: 1. 4. – 27. 5. 2021

Data: nevážená

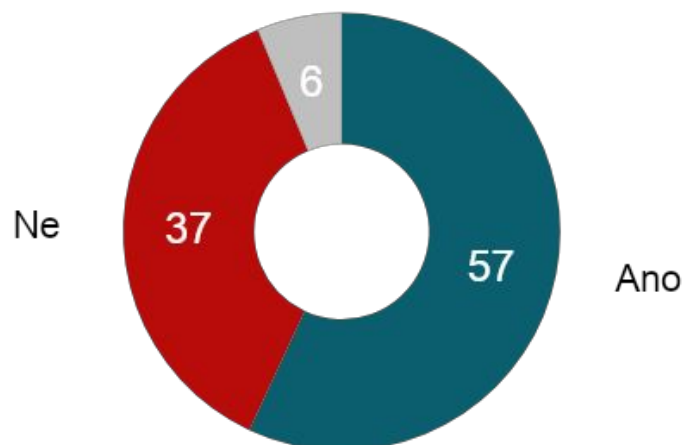
Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

Situace spojené s úmrtím řeší většina učitelů

Setkal jste se s nutností řešit situaci týkající se smrti či umírání v rodině některého z žáků?

Nevzpomínám si

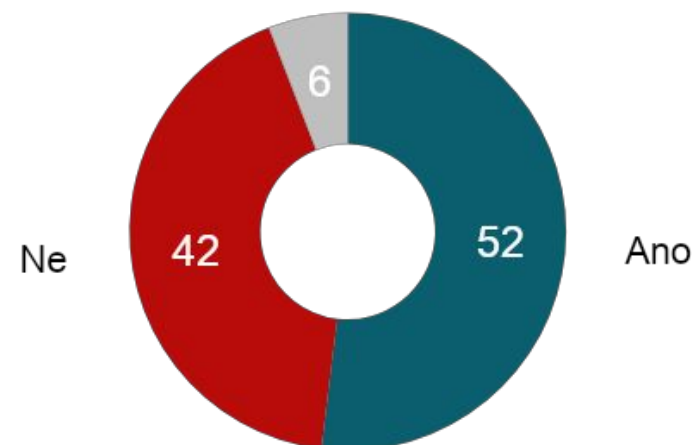

Q1. Setkal/a jste se během své učitelské praxe s nutností řešit situaci týkající se smrti či umírání (např. nevléčitelné nemoci) v rodině některého z žáků? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

- S nutností řešit situaci spojenou s úmrtím nebo umíráním (např. nevléčitelné nemoci) v rodině žáka se setkali 4 ze 7 učitelů.

... smrti či umírání někoho z prostředí školy (žáka, učitele, ...)?

Nevzpomínám si

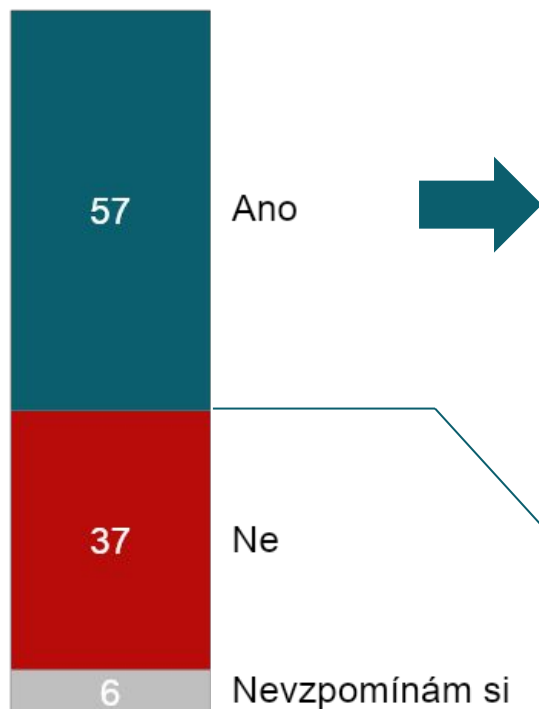
Q1a. Setkal/a jste se během své učitelské praxe s nutností řešit situaci týkající se smrti či umírání (např. nevléčitelné nemoci) někoho z prostředí školy (žáka, učitele, ...)? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

- Podobný podíl učitelů má zkušenost s nutností řešit úmrtí někoho z prostředí školy, např. přímo žáka či učitele.

Četnost, s jakou musí učitelé řešit úmrtí v rodině žáka, však vysoká není

Řešil jste situaci spojenou s úmrtím či umíráním v rodině žáka?

Jak často se s takovou situací ve škole osobně setkáváte a řešíte ji?

- Jednou ročně nebo častěji se s nutností řešit úmrtí v rodině žáka setkává každý šestý učitel (30 % z 57 %, kteří mají zkušenost).
- Většina těch, kteří osobní zkušenost s řešením úmrtí v rodině žáka mají, se však s nimi setkává výrazně méně často.

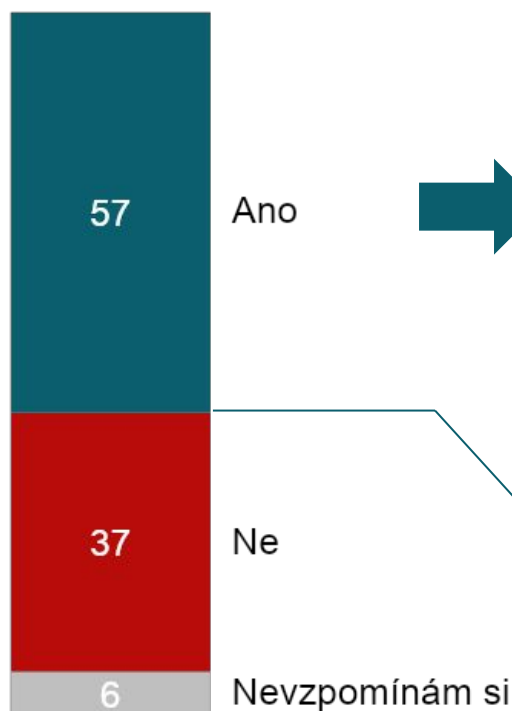
Q1. Setkal/a jste se během své učitelské praxe s nutností řešit situaci týkající se smrti či umírání v rodině některého z žáků? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

Q2. Jak často se s takovou situací ve škole osobně setkáváte a řešíte je? Respondenti, kteří se s tím setkali, n=591 [údaje v %]

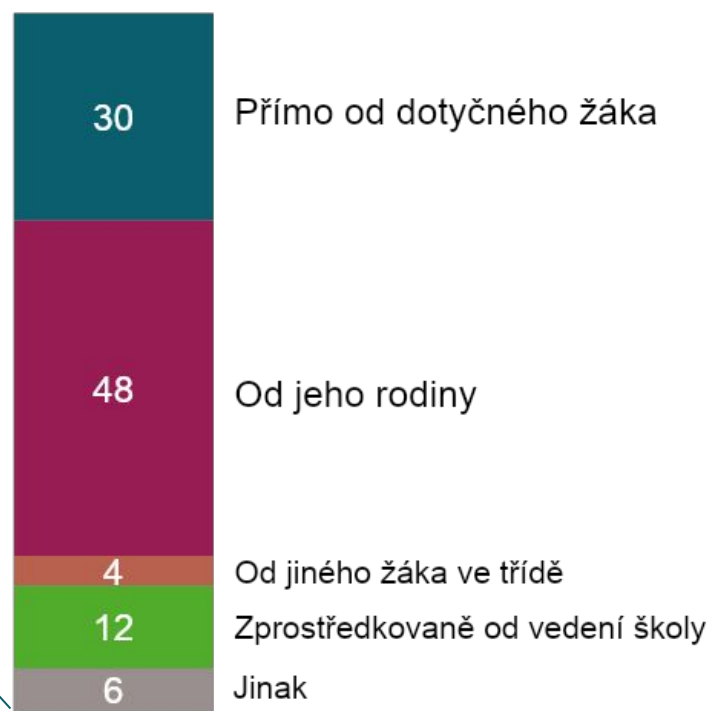

O situaci se učitelé dozvídají nejčastěji od rodiny

Řešil jste situaci spojenou s úmrtím či umíráním v rodině žáka?

Od koho se nejčastěji o úmrtí/umírání v rodině žáka dozvídáte?

- O úmrtí či umírání v rodině žáka se učitelé nejčastěji dozvídají buď přímo od dotyčného žáka (30 %), nebo od jeho rodiny (48 %).
- Mezi nezařazenými odpověďmi se nejvíce vyskytovala možnost „od jeho třídního učitele“, na vesnicích pak „od sousedů či někoho z obce“.

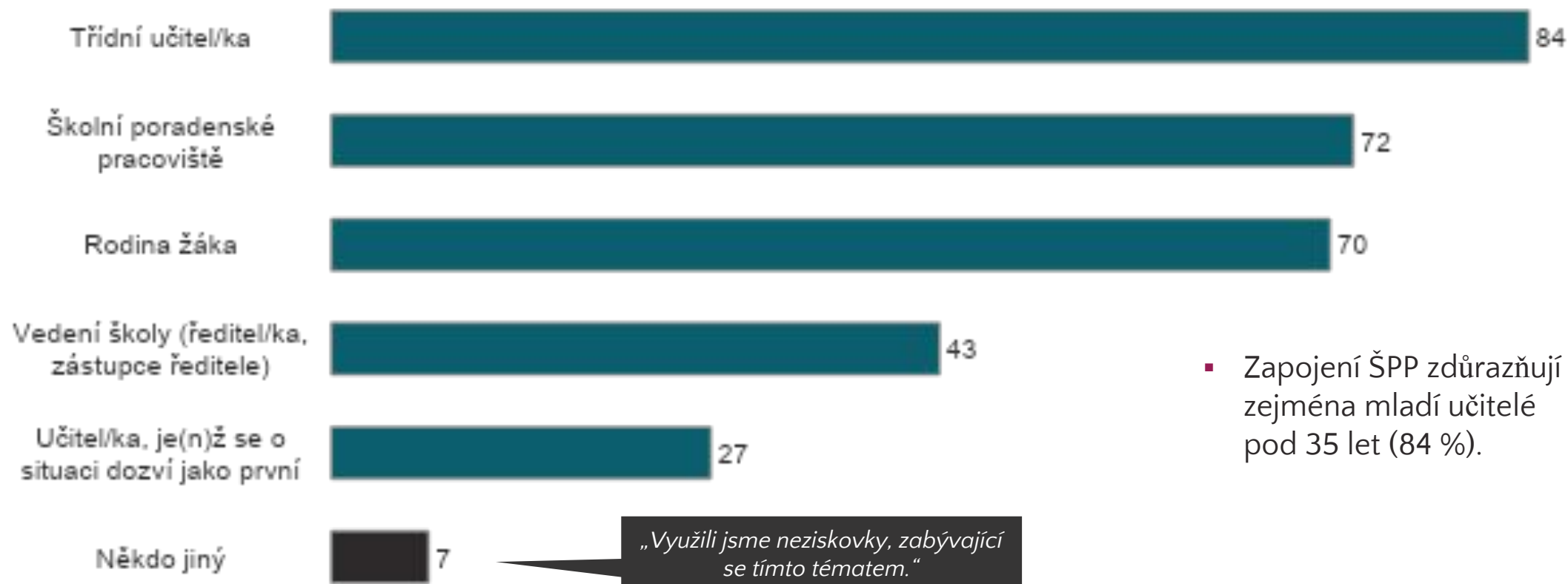
Q1. Setkal/a jste se během své učitelské praxe s nutností řešit situaci týkající se smrti či umírání v rodině některého z žáků? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

Q3. Od koho se nejčastěji o úmrtí nebo umírání v rodině žáka dozvídáte? Respondenti, kteří se s tím setkali, n=591 [údaje v %]

Do řešení těchto situací by měl být zapojen hlavně třídní učitel, ŠPP a rodina žáka

Kdo by měl být zapojený do řešení situací, kdy se žáci setkají s úmrtím v rodině nebo ve škole?

- Zapojení ŠPP zdůrazňují zejména mladí učitelé pod 35 let (84 %).

Q4. Kdo by měl být podle Vás ve škole zapojený do řešení situací, kdy se žáci setkají s úmrtím buď v rodině nebo přímo někoho ze školního

www.izp.cz

Postupy, jak tyto situace řešit, školy nastavené nemají

Máte ve vaší škole pro tyto situace nastavené nějaké postupy řešení?

neřešíme, necháváme jim volný průběh

Ano, máme stanovený postup

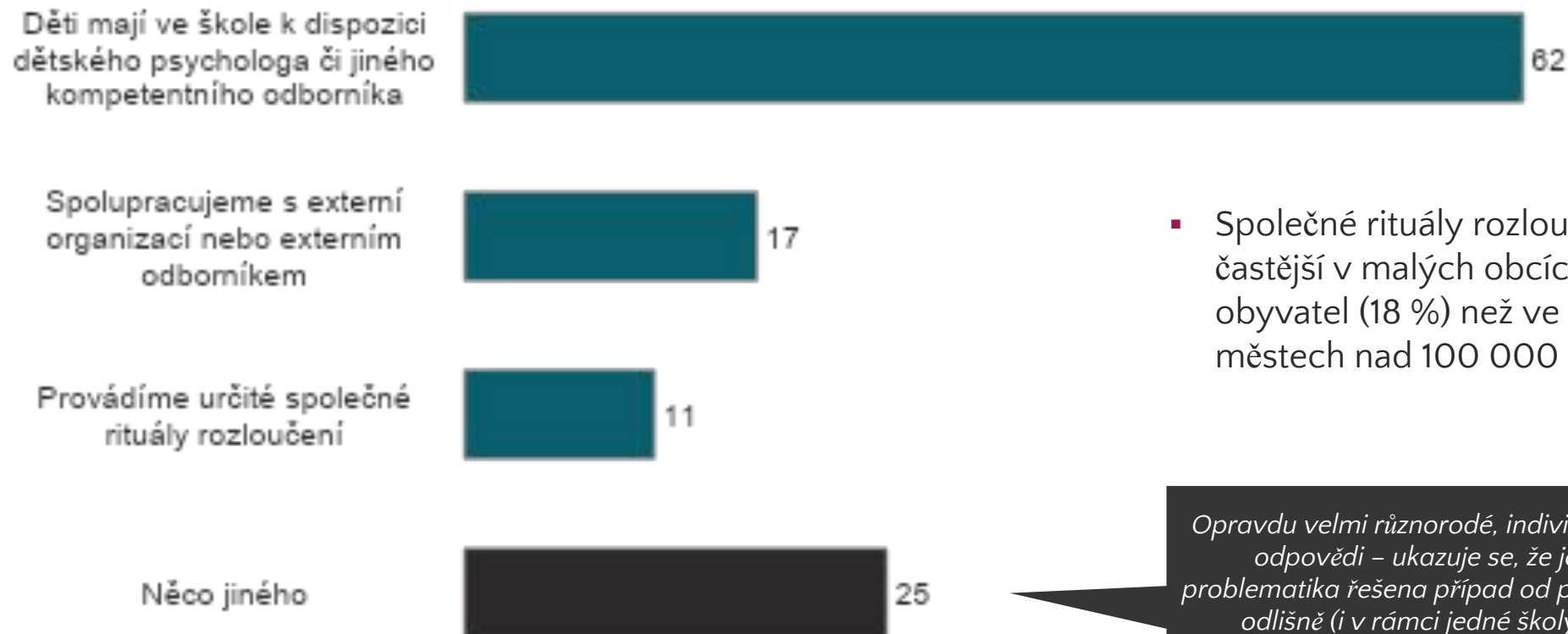
- Pouze 8 % škol má jasně stanovený postup, jak tyto situace řešit.
- Naprostá většina škol k řešení podobných situací přistupuje individuálně; 4 % to dokonce neřeší vůbec a nechávají jim volný průběh.

Q2a. Máte ve vaší škole pro takové situace (umrtí v rodině žáka nebo někoho přímo z prostředí školy) nastavené nějaké řešení? Respondenti, kteří se s tím setkali, n=591 [údaje v %]

Řešením bývá pomoc dětského psychologa

Jak tyto situace (ve vaší škole) řešíte?

- Společné rituály rozloučení jsou častější v malých obcích do 5 000 obyvatel (18 %) než ve velkých městech nad 100 000 obyv. (6 %).

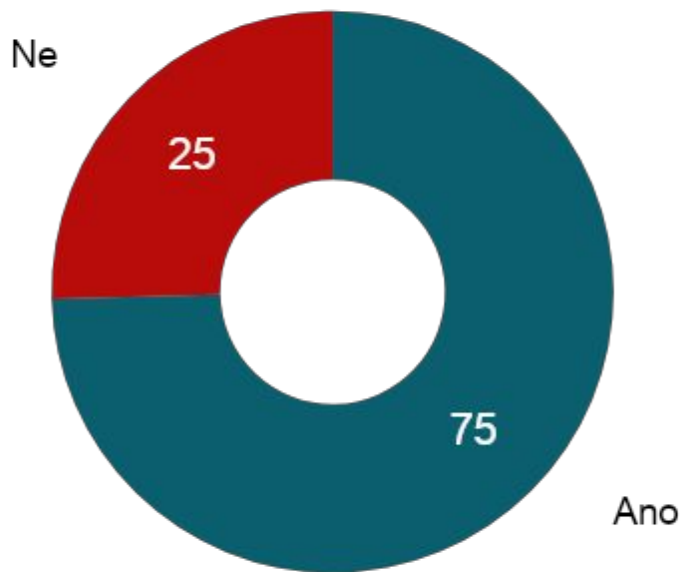
Opravdu velmi různorodé, individuální odpovědi – ukazuje se, že je problematika řešena případ od případu odlišně (i v rámci jedné školy).

Q2b. Jak tyto situace řešíte? Možnost více odpovědí. Respondenti, kteří se s úmrtím setkali a u nich na škole se to nějak řeší, n=567 [údaje v %]

1/4 učitelů neví o fungování ŠPP

Funguje na Vaší škole školní poradenské pracoviště?

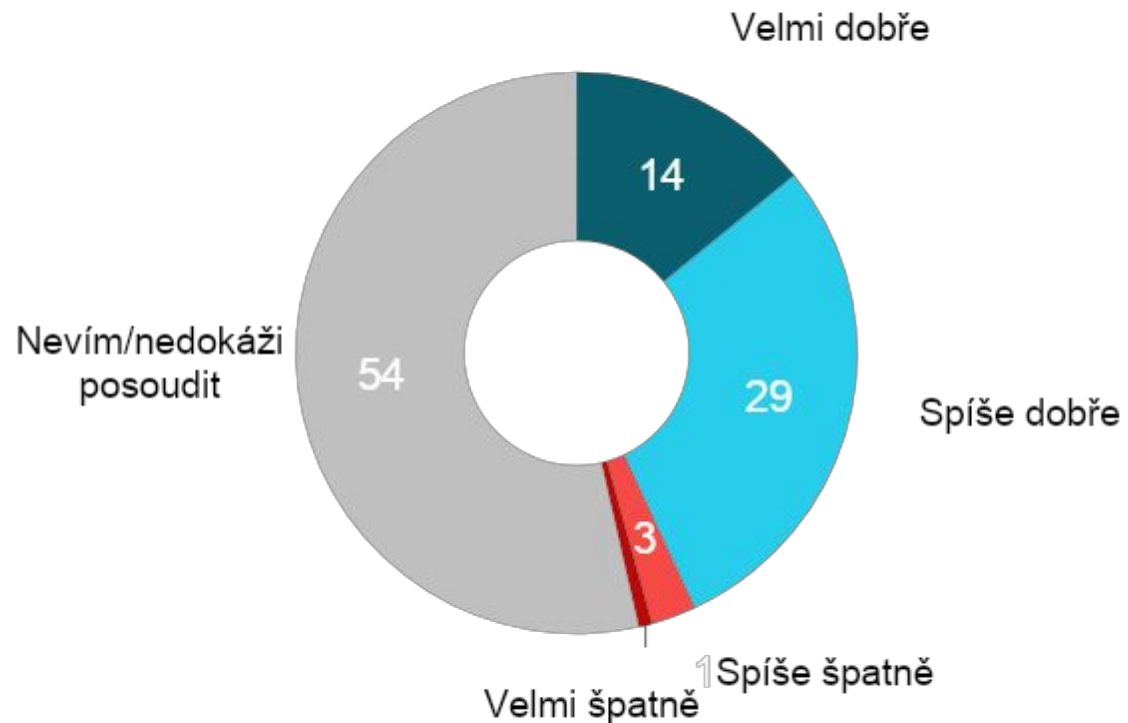
- Školní poradenské pracoviště musí být povinně na každé škole. Jak ale ukazují prezentované výsledky šetření, spousta (celkem čtvrtina) učitelů o fungování ŠPP na jejich škole vůbec neví.
- Možným vysvětlením je skutečnost, že jsou učitelé často sice obeznámeni o působnosti výchovného poradce či metodika prevence na jejich škole, avšak neví, že se těmito orgánům říká školní poradenské pracoviště.

Q5. Funguje na Vaší škole školní poradenské pracoviště? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

Činnost ŠPP nedokáží učitelé zhodnotit

Jak se podle Vás daří ŠPP zapojovat se a pomáhat řešit situace spojené s úmrtím/umíráním?

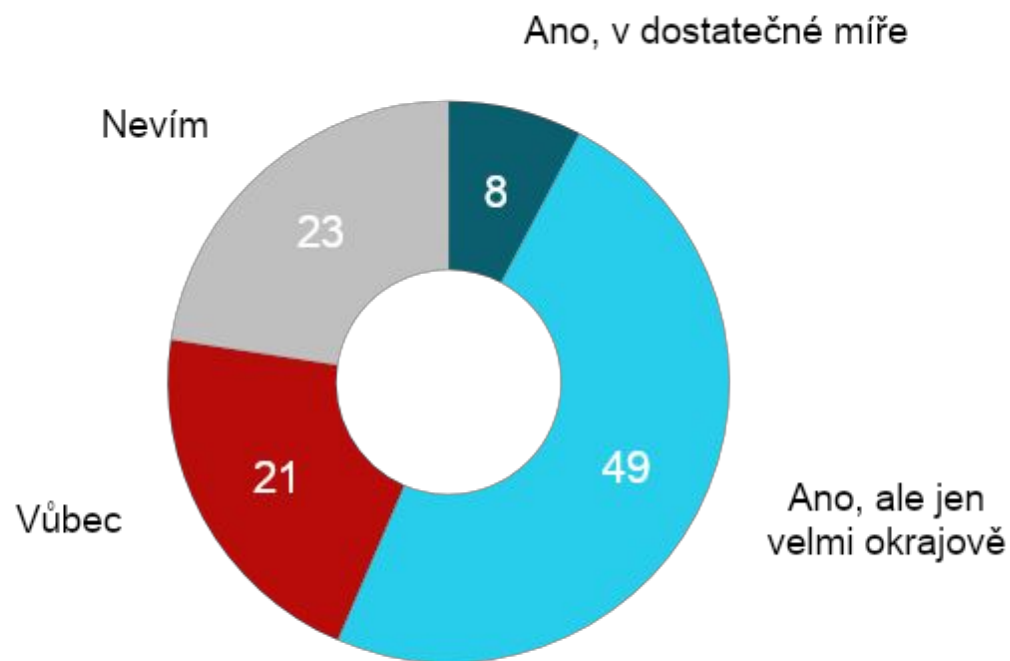
- Činnost školního poradenského pracoviště více než polovina učitelů ZŠ a nižších stupňů víceletých gymnázií nedokáže zhodnotit – neví, jak se jim konkrétně do řešení situací spojených se smrtí/umíráním daří zapojovat a pomáhat.
- Naprostá většina učitelů, kteří na otázku dokázali odpovědět, hodnotí práci ŠPP kladně; jen 4 % negativně.

Q6. Jak se podle Vás daří školnímu poradenskému pracovišti zapojovat se a pomáhat řešit situace spojené se smrtí či umíráním? Respondenti, kteří ví o fungování ŠPP, n=773 [údaje v %]

Téma smrti a umírání ve výuce řeší jen na 8 % škol

Řeší se na Vaší škole s žáky téma smrti a umírání v rámci klasické výuky či specializovaných přednášek?

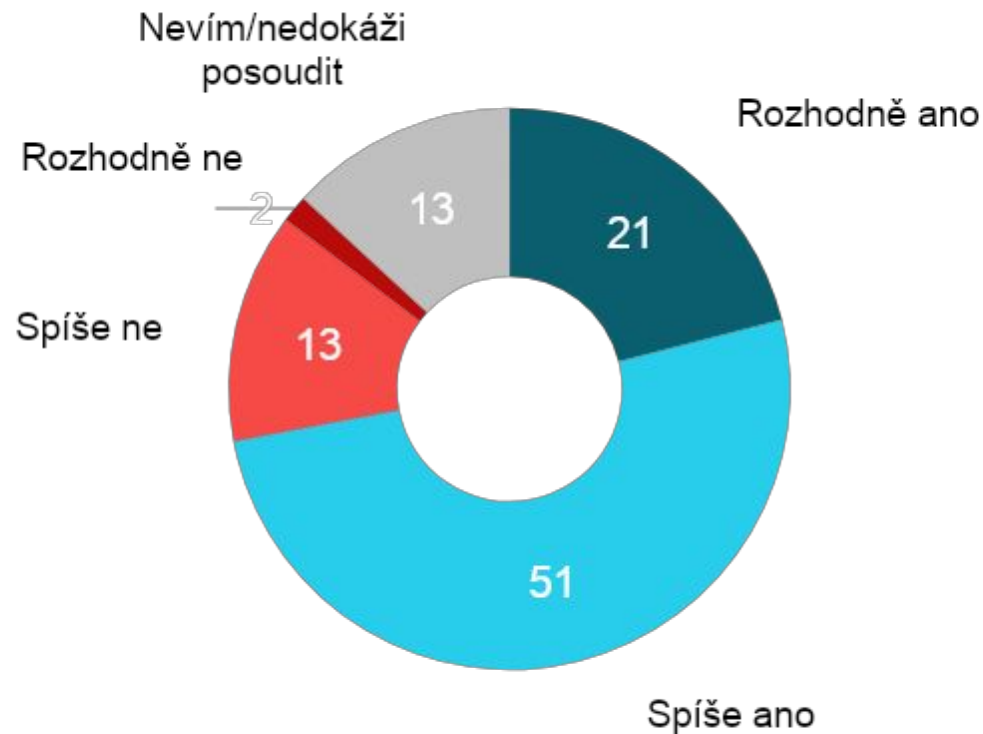
- Pouze 8 % učitelů uvádí, že se na jejich škole řeší s žáky tematika smrti a umírání v rámci klasické výuky či specializovaných přednášek v dostatečné míře. Na 49 % škol se pak problematika řeší alespoň okrajově.
- Alespoň velmi okrajově je tematika smrti či umírání zařazena na 2. stupni základní školy v 62 % případů, zatímco u nižších stupňů víceletých gymnázií je to jen 34 %.

Q7. Řeší se na Vaší škole s žáky téma smrti a umírání v rámci klasické výuky (případně speciálních přednášek)? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

Smrt a umírání podle učitelů do výuky patří

Mělo by se podle Vás o tématu smrti a umírání mluvit i během výuky a seznamovat žáky s problematikou?

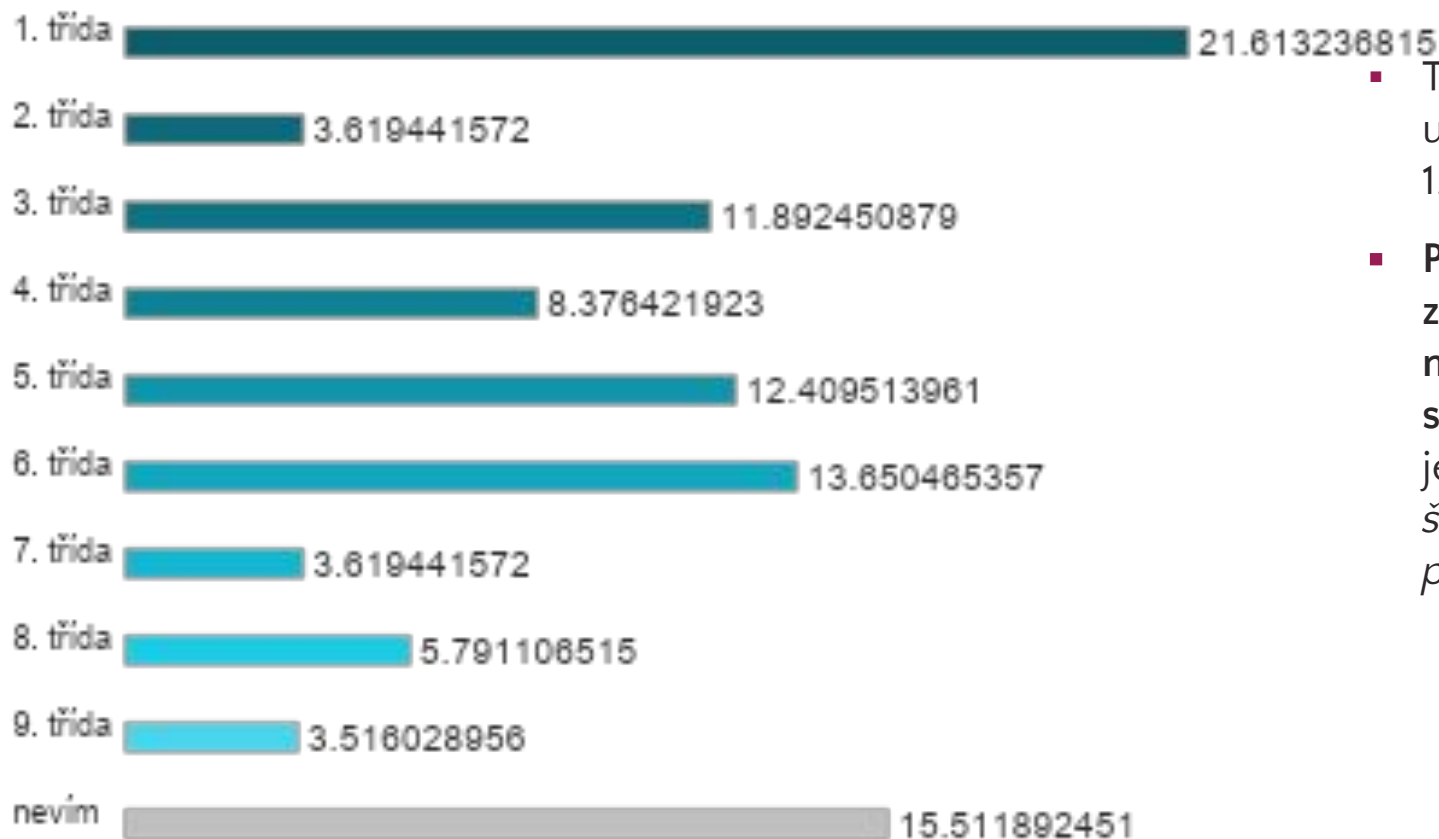
- Téměř tři čtvrtiny učitelů si myslí, že o tématu smrti a umírání by se mělo v rámci běžné výuky mluvit a seznamovat tak žáky blíže s touto problematikou. 15 % učitelů je opačného názoru.
- Trochu častěji by se zařazením témat do výuky souhlasili učitelky-ženy, ve věkové skupině 35 až 44 let a vůbec nejvíce specializovaní zaměstnanci: preventisté a výchovní poradci.

Q8. Mělo by se podle Vás o tématu smrti a umírání mluvit i během běžné výuky a seznamovat tak žáky blíže s touto problematikou?
Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

Tematiku by 1/5 učitelů do výuky řadila již v 1. třídě

Od které třídy základní školy by podle Vás měla být tematika smrti zařazena do výuky?

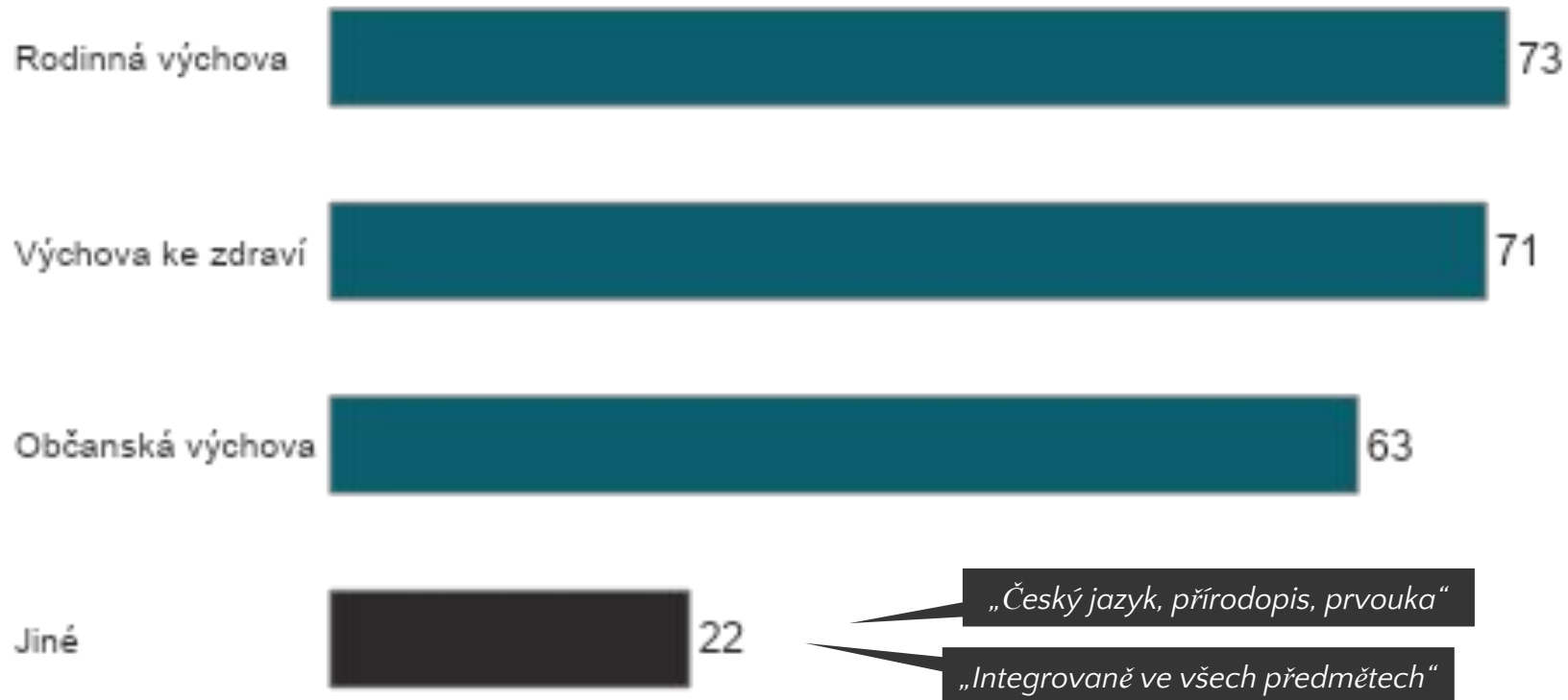
- Tematiku smrti by největší podíl učitelů zařadil do výuky hned od 1. třídy základní školy.
- Průměrem všech odpovědí by bylo začlenění těchto témat od 5. třídy, na čemž se učitelé shodnou i se skupinou dotazovaných rodičů, jejichž děti navštěvují ZŠ (v grafu šrafované pro srovnání).

A2. Od které třídy základní školy by podle Vás tematika smrti měla být zařazena do výuky? Učitelé, kteří nevylučují zařazení tematiky do výuky, n=967 [údaje v %]

Nejvíce se probírání těchto témat nabízí v rámci předmětů rodinná výchova a výchova ke zdraví

V rámci jakých předmětů by mohlo být téma smrti a umírání probíráno?

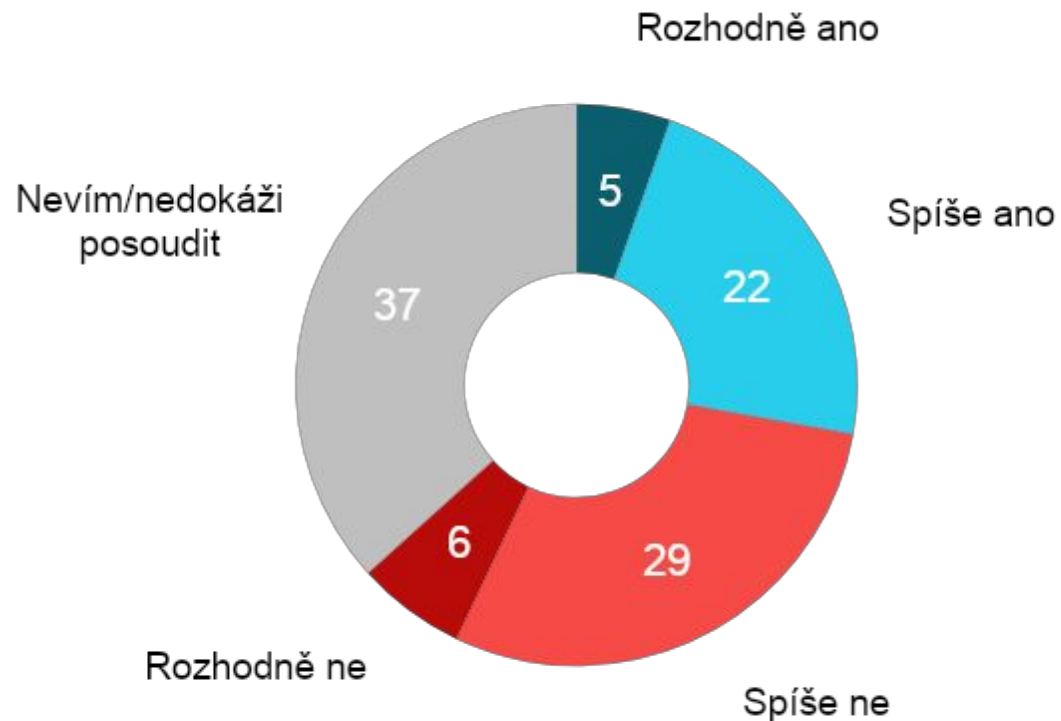
- Výchova ke zdraví je dle odpovědí oslovených učitelů vyučována jako samostatný předmět přibližně na 3/4 škol.

Q9. V rámci jakých předmětů by mohlo být téma smrti a umírání probíráno? Zahrnout můžete i předměty, které nejsou na Vaší škole vyučovány. Možnost více odpovědí. Učitelé, kteří by problematiku do výuky zařadili, n=746 [údaje v %]

Podpůrných materiálů je spíše nedostatek

Existuje dostatek materiálů, odkud čerpat informace o přístupu k výuce i řešení těchto témat?

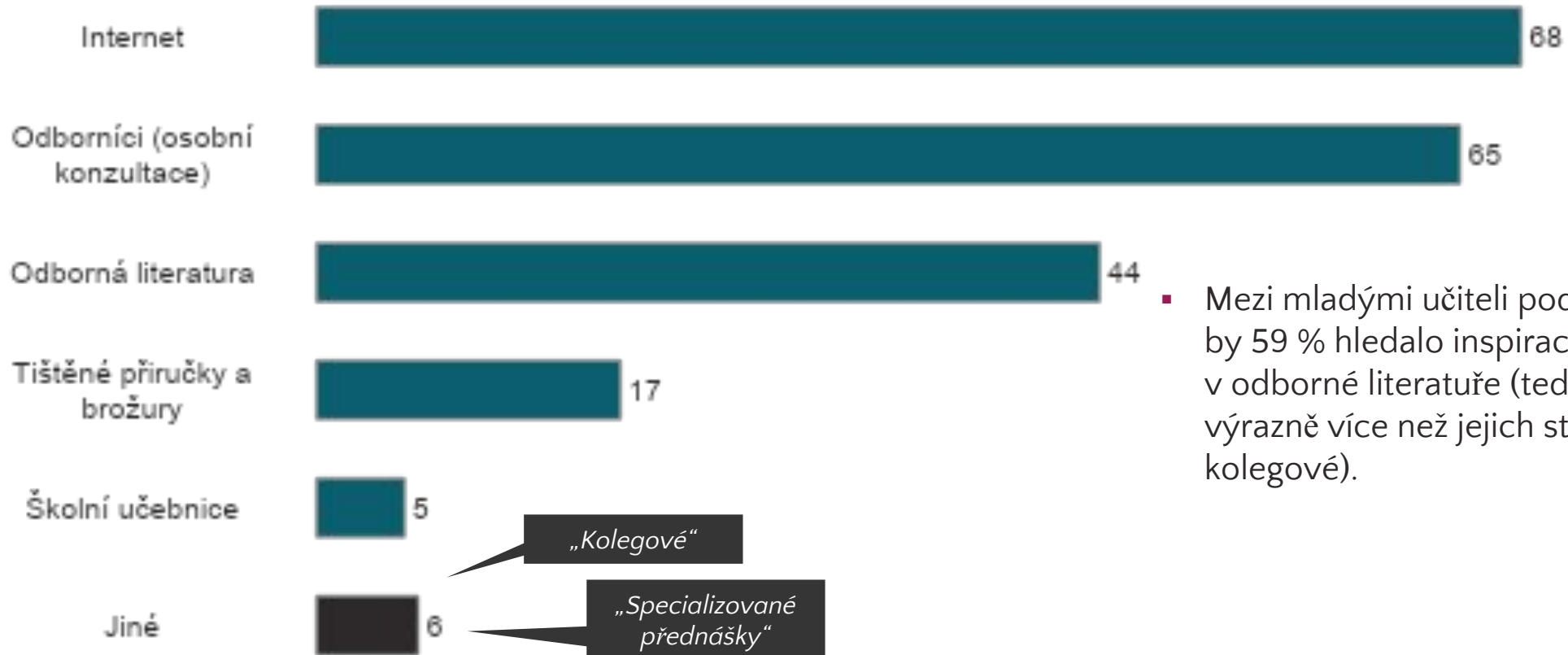
Q10. Existuje podle Vás dostatek podpůrných materiálů (weby, literatura, pracovní listy, příručky), odkud čerpat informace a inspiraci, jak přistupovat k výuce, ale i k řešení těchto témat? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

- Podpůrných materiálů (weby, literatura, pracovní listy, příručky), odkud čerpat informace a inspiraci, jak přistupovat k výuce, ale i k řešení témat spojených se smrtí či umíráním, existuje dostatek jen podle 27 % dotázaných.
- Větší část respondentů (35 %) se přiklání k názoru, že je těchto materiálů nedostatek. Více než třetina to nedokáže posoudit.

Rady by učitelé hledali na internetu i u odborníků

Kam byste sáhli, pokud byste chtěl mít větší přehled a schopnosti řešit s žáky tato témata?

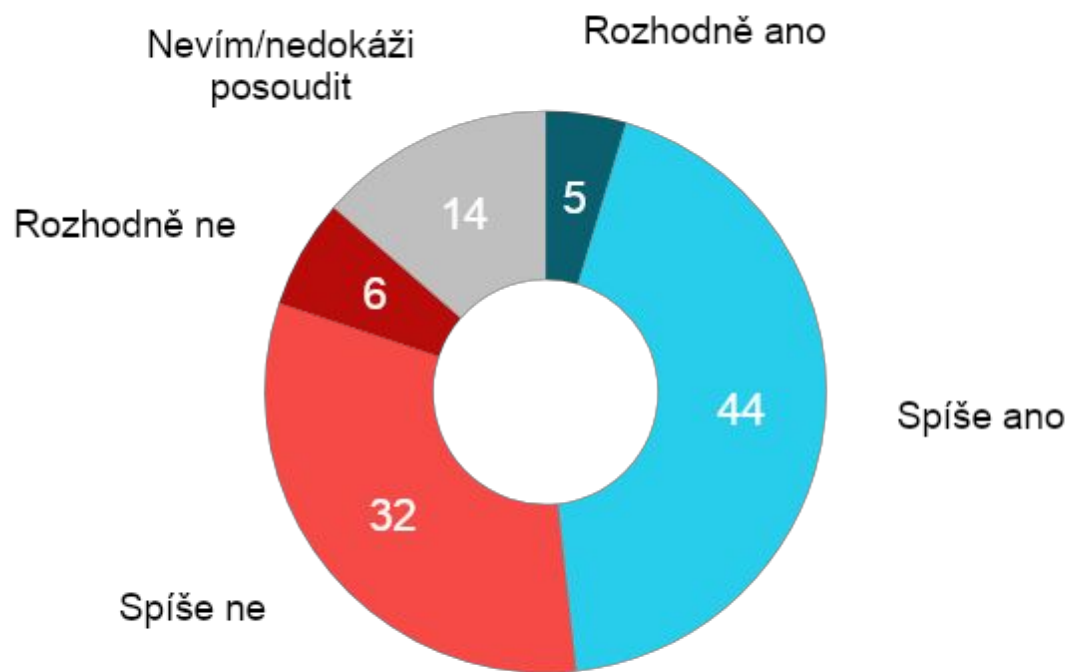

Q11. Kam byste Vy osobně sáhli/a pro inspiraci, pokud byste chtěl/a mít větší přehled a schopnosti řešit s žáky témata spojená se smrtí a umíráním? Možnost více odpovědí. Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

1/2 učitelů není připravená tyto situace řešit

Jste připravený a umíte v případě potřeby s žáky řešit situace spojené s umíráním či smrtí?

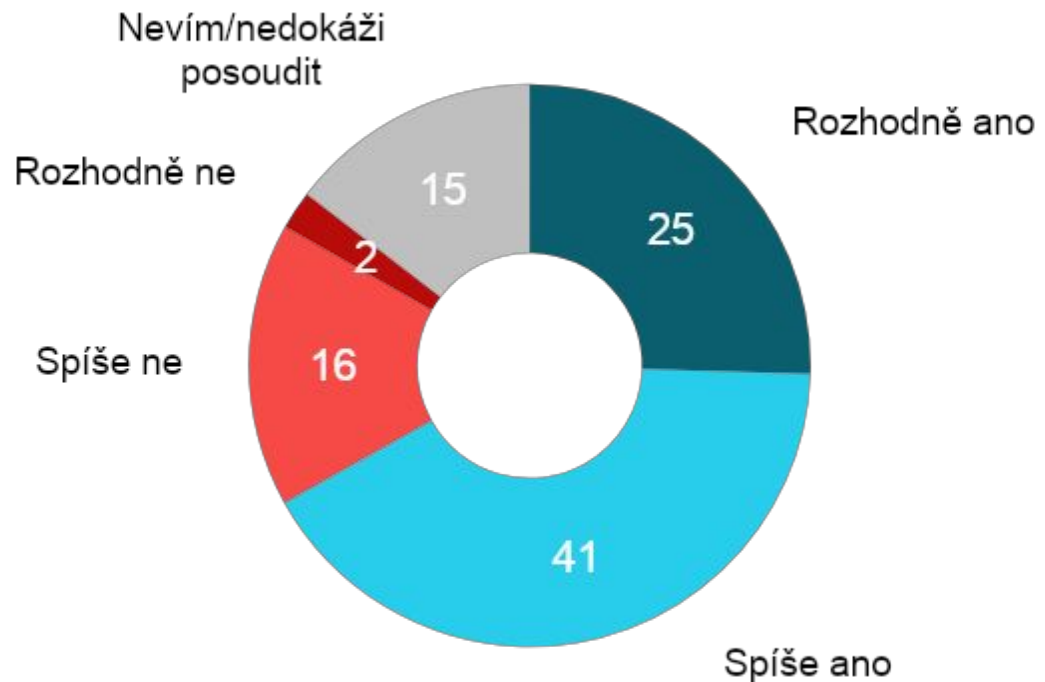
- Necelá polovina učitelů deklaruje, že je připravena a uměla by v případě potřeby řešit s žáky situace spojené s úmrtím či umíráním (jen 5 % však zvolilo možnost *rozhodně ano*).
- Přibližně 2 z 5 si myslí, že by takové situace řešit neuměli a připraveni nejsou. Dalších 14 % pak nedokáže své dovednosti ohodnotit.

Q12. Řekl byste o sobě, že jste připravený a umíte v případě potřeby s žáky řešit situace spojené s umíráním či smrtí? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

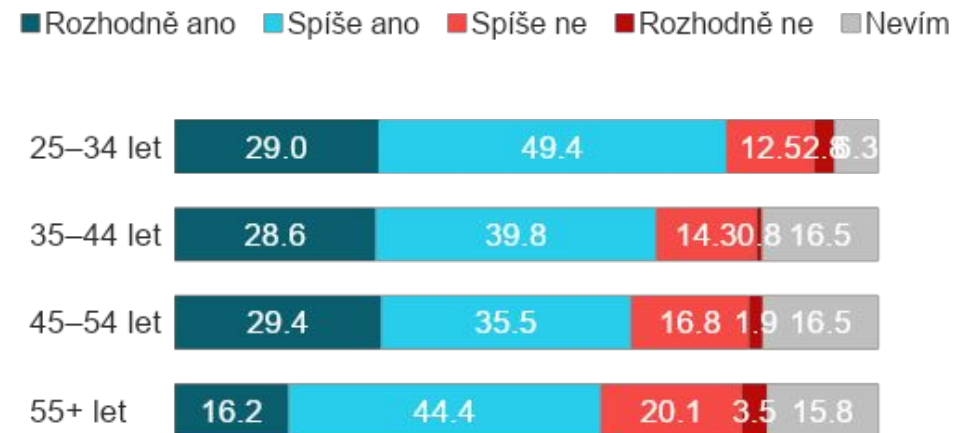
Problematika by měla být zařazena do povinného vzdělávání budoucích pedagogů

Bylo by smysluplné celý koncept zařadit do povinného vzdělávání budoucích učitelů (na VŠ)?

Q13. Bylo by smysluplné celý koncept zařadit do povinného vzdělávání budoucích učitelů (například v rámci pedagogicko-psychologických předmětů učitelky zaměřeného vysokoškolského studia) a připravit tak učitele lépe na řešení těchto situací již v době univerzitních studií? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

- Do povinného vzdělávání budoucích učitelů by přípravu na řešení těchto témat a situací s žáky zařadili dvě třetiny učitelů. 18 % oslovených je proti tomuto návrhu.
- K zařazení celého konceptu do učitelky zaměřeného studia na vysokých školách se častěji přiklání mladší učitelé.

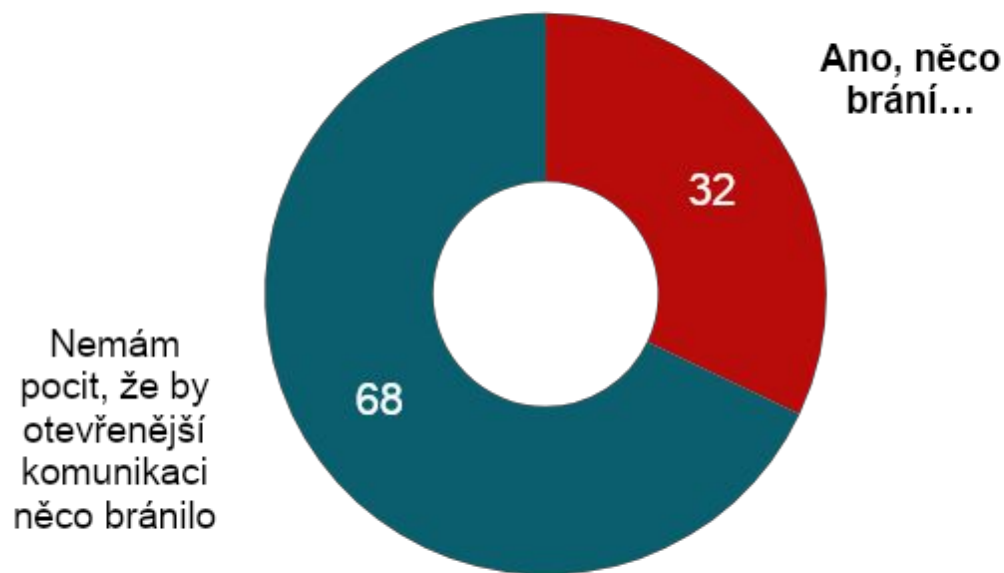
Míra souhlasu učitelů s různými výroky

■ Rozhodně souhlasím
 ■ Spíše souhlasím
 ■ Ani souhlas/ani nesouhlas
 ■ Spíše nesouhlasím
 ■ Rozhodně nesouhlasím
 ■ Nevím, nedokážu posoudit

Existuje spousta zábran v komunikaci tématu

Máte pocit, že existují zábrany v otevřené komunikaci celého tématu ve školním prostředí?

Q15. Máte pocit, že existují zábrany v otevřené komunikaci celého tématu ve školním prostředí? Proč je podle Vás téma smrti a umírání tabu a mluvení o něm se všichni spíše vyhýbají? Všichni respondenti, n=1036 [údaje v %]

„Celkově je toto téma upozaděno nejen ve škole, ale ve společnosti jako takové, prostě se o něm nemluví.“

„Téma je příliš citlivé, osobní, vyvolává negativní emoce.“

„Obecně strach z toho, jak budou žáci a jejich rodiny reagovat, když se takové téma ve škole objeví.“

„Učitelé nejsou připraveni, mohli by žákům naopak ještě více ublížit.“

„Vedení školy si problematiku řešit nepřeje.“

„Učitelé se bojí reakce dětí a toho, že nebudou umět téma správně řešit a diskutovat.“

„Požaduje se po školách/učitelích splnění mnoha úkolů v rámci RVP a ŠVP, tudíž najít čas na zahrnutí dalších témat bez zásadních úprav těchto dokumentů je téměř nemožné.“

„Při tomto tématu se těžko vyhneme náboženským otázkám, což se mnoha rodičům nelíbí.“

2. část – rodiče

Parametry výzkumu

Cíl výzkumu

Zjistit, jaká je v českých rodinách situace ohledně komunikace tématu smrti a umírání mezi rodiči a dětmi

Postoje rodičů k výuce těchto témat na základních školách

Sledování odlišností v odpovědích v závislosti na sociodemografických charakteristikách respondentů

Cílová skupina

Rodiče dětí, které navštěvují ZŠ nebo nižší stupeň víceletého gymnázia (cíleno na věk 25 až 55 let)

Reprezentativně podle pohlaví, kraje a velikosti místa bydliště vůči obecné populaci ČR

Detaily terénního šetření

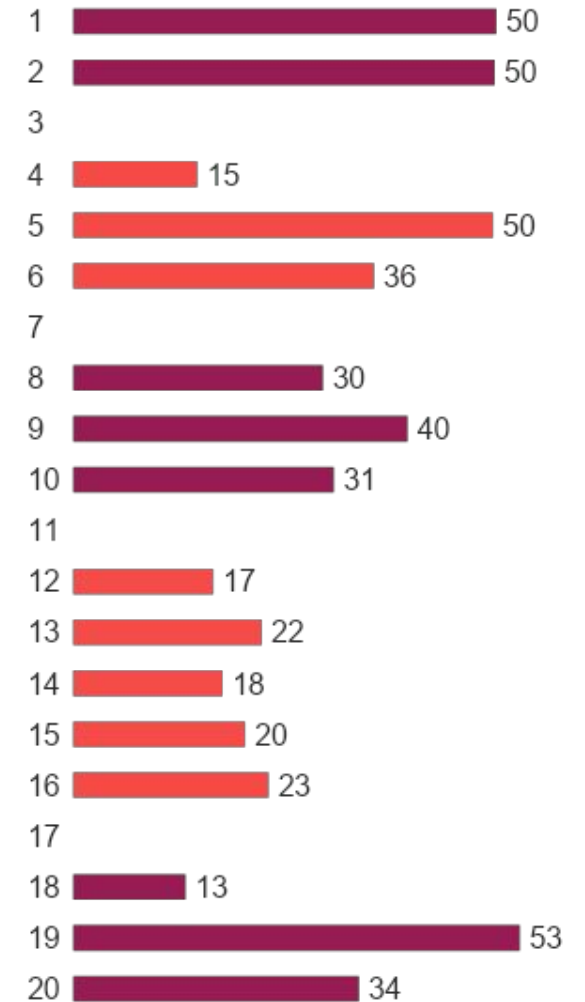
Metodika: CAWI dotazování

Počet realizovaných rozhovorů: 1008

Termín sběru dat: 14. 5. – 20. 5. 2021

Výběr: kvótní

Data: nevážená

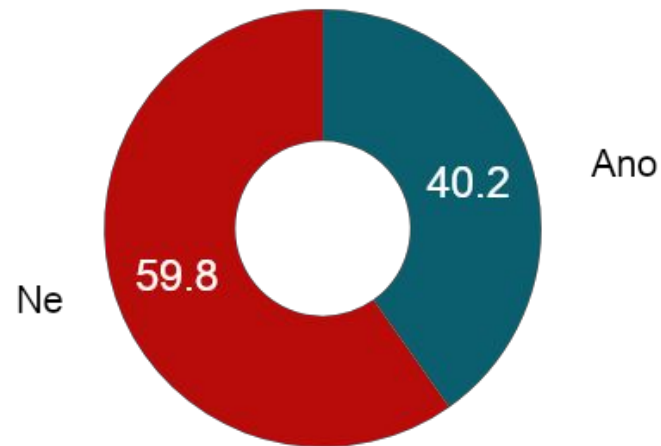

Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

Zkušenost s úmrtím v rodině nebo ve škole

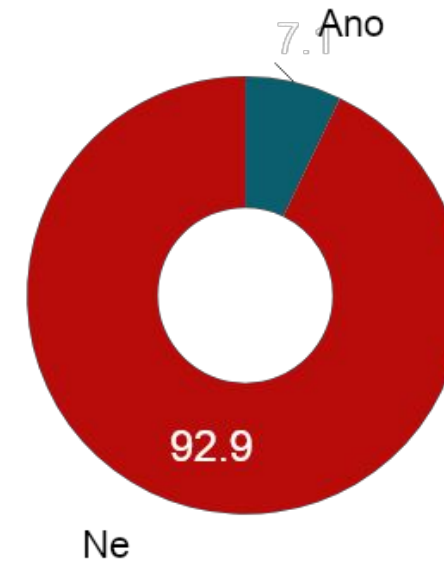
Museli jste v poslední době (kdy Vaše dítě navštěvuje ZŠ) řešit smrt či umírání v rodině?

Q3. Museli jste v posledních letech (v době, kdy Vaše dítě/děti navštěvuje/i základní školu nebo gymnázium) řešit smrt či umírání v rodině? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

- Smrt či umírání v rodině musely řešit 2/5 rodičů. Nejčastěji se jednalo o úmrtí dědy či babičky (z pohledu dětí).

...řešit smrt či umírání někoho z prostředí školy (spolužáka, učitele, ...)?

Q3a. Museli jste v posledních letech (v době, kdy Vaše dítě/děti navštěvuje/i ZŠ) řešit smrt či umírání někoho z prostředí školy (spolužáka, učitele, ...)? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

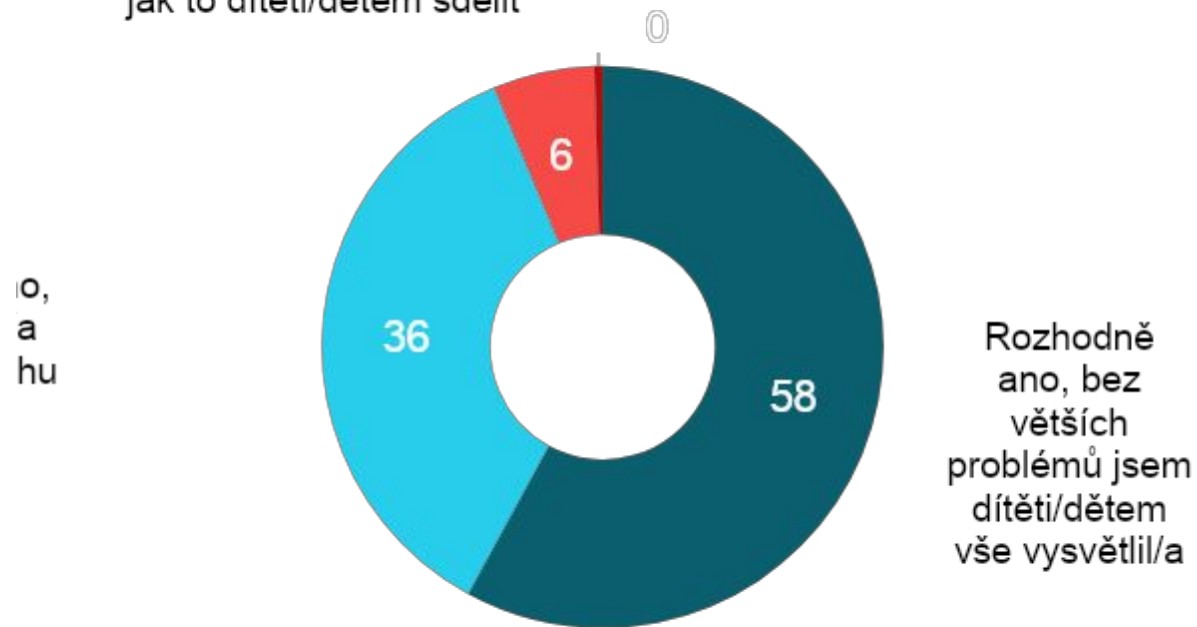
- Smrt či umírání někoho z prostředí školy, kterou dítě navštěvuje, řešilo 7 % dotázaných rodičů.

Téměř polovina rodičů měla obavy či nevěděla, jak o dané situaci s dětmi hovořit

Dokázal/a jste o dané situaci otevřeně hovořit se svým dítětem/děťmi?

Spíše ne, moc jsem nevěděl/a, jak to dítěti/dětem sdělit

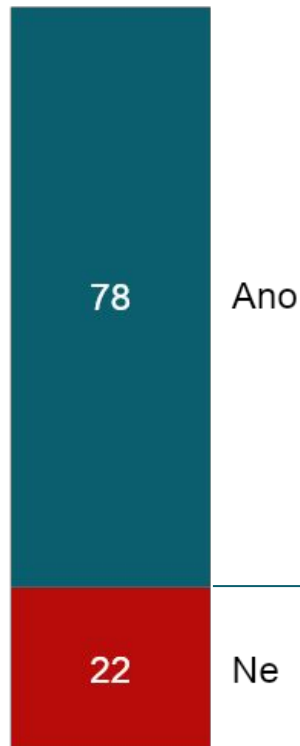
- Celkem 58 % rodičů, kteří museli se svými dětmi řešit situaci týkající se úmrtí/umírání v rodině nebo v prostředí školy, dokázalo dítěti/dětem vše bez větších problémů vysvětlit.
- Více než třetina (36 %) však měla obavy z toho, jak téma s dětmi komunikovat. Větší obavy panovaly u rodičů menších dětí. Dalších 6 % rodičů pak uvádí, že nevěděli, jak dítěti situaci sdělit.

Q4. Dokázal/a jste o celé situaci (o úmrtí či umírání v rodině nebo v prostředí školy, například nevyléčitelné nemoci) otevřeně hovořit se svým dítětem/děťmi? Respondenti, kteří situaci museli řešit (a neřešil jí pouze někdo jiný než přímo dotazovaný), n=428 [údaje v %]

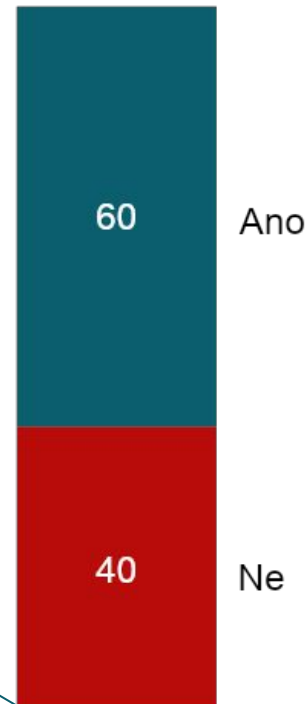

3 z 5 rodičů s sebou berou děti na pohřeb

Účastnili jste se pohřbu?

Vzali jste s sebou také Vaše dítě/děti?

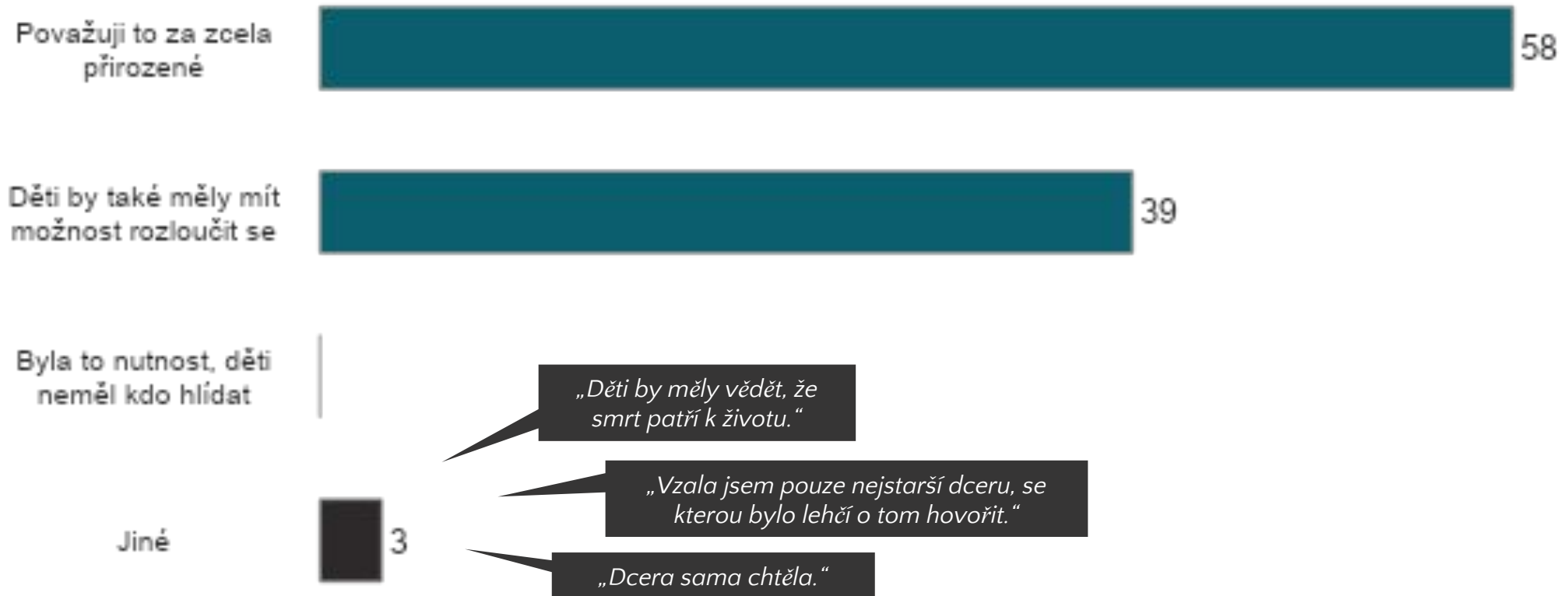
- Většina oslovených, kterých se týkala v posledních letech nutnost řešit úmrtí v rodině, se účastnila pohřbu.
- Své dítě/děti s sebou na pohřeb vzalo 60 % z nich, dvě pětiny oslovených naopak nikoliv.
- Své děti s sebou vezmou na pohřeb výrazně častěji starší lidé (což je dáno primárně tím, že mají starší děti), rodiče s VŠ vzděláním a také ti, bydlící na Moravě (pravděpodobně z důvodu vyšší míry religiozity obyvatel této části státu).

Q4b. Pokud jste se účastnili pohřbu, vzali jste s sebou také Vaše dítě/děti (alespoň jedno)?
Respondenti, kteří úmrtí řešili, n=432 [údaje v %]

Proč jste vzali dítě/děti na pohřeb?

Jaký byl Váš hlavní důvod pro to vzít s sebou dítě/děti na pohřeb?

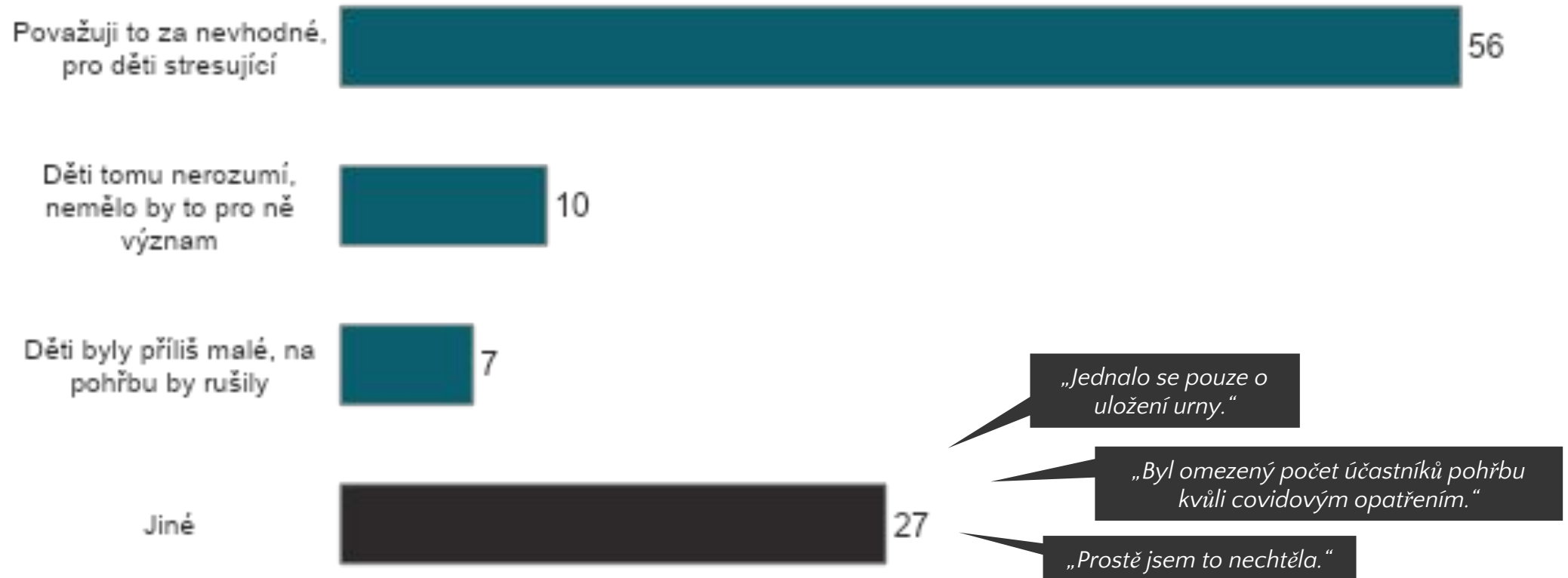

Q4c. Jaké byly Vaše důvody pro to vzít dítě/děti na pohřeb? Vyberte prosím hlavní důvod. Respondenti, kteří vzali děti na pohřeb, n=201 [údaje v %]

Proč jste nevzali dítě/děti na pohřeb?

Jaký byl Váš hlavní důvod pro to nevézt s sebou dítě/děti na pohřeb?

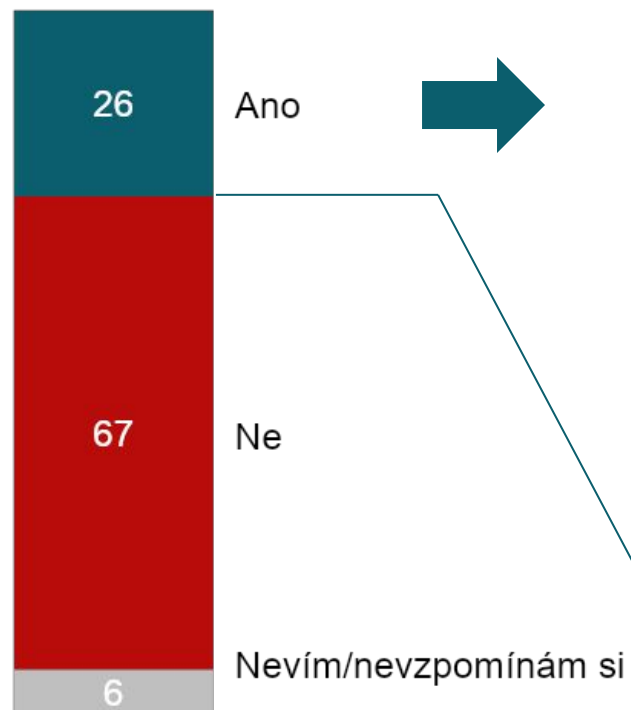

Q4d. Jaké byly Vaše důvody pro to nevézt dítě/děti na pohřeb? Vyberte prosím hlavní důvod. Respondenti, kteří nevézli děti na pohřeb, n=136 [údaje v %]

O úmrtí v rodině žáka informuje příslušnou školu pouze čtvrtina rodičů

Oznámili jste úmrtí v rodině ve škole, kterou Vaše dítě navštěvuje?

Q6a. Oznámili jste situaci týkající se úmrtí v rodině ve škole, kterou navštěvuje Vaše dítě? Respondenti, kteří řešili úmrtí v rodině (odpovědi za každé dítě zvlášť), n=559 [údaje v %]

Jak byste zhodnotil reakci školy a schopnost jejich zástupců pomoci?

Q7a. Jak byste zhodnotil/a reakci školy a schopnost jejich zástupců (učitelů, vedení školy, školního poradenského pracoviště) pomoci s řešením situace související s úmrtím v rodině u Vašeho dítěte? Respondenti, kteří to oznámili (každé dítě zvlášť), n=148 [údaje v %]

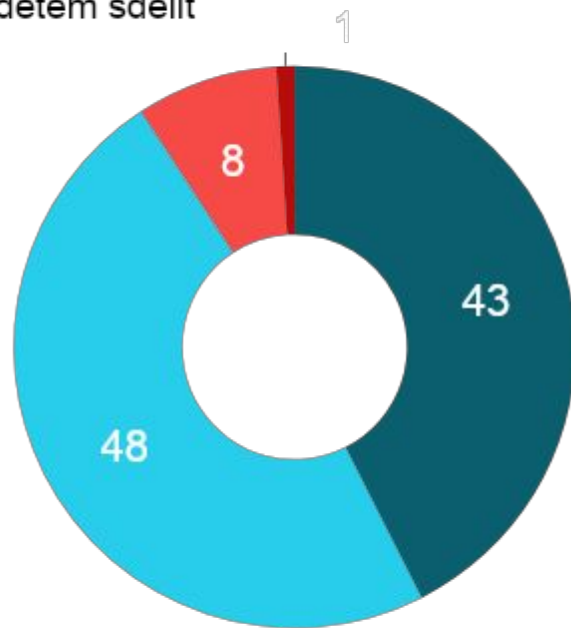
- Pouze čtvrtina rodičů oznámí smrt v rodině ve škole, kterou jejich dítě navštěvuje. Vůbec nejméně tak činí v Praze (18 %).
- Přístup školy a jejich zástupců (učitelů, vedení školy, školního poradenského pracoviště) je v těchto případech hodnocen převážně pozitivně – téměř polovinou rodičů dokonce velmi pozitivně.

3 ze 7 Čechů si myslí, že by dokázali se svým dítětem hovořit o smrti blízkého bez větších problémů

Myslíte si, že byste dokázal/a o diskutované situaci otevřeně hovořit se svým dítětem/děťmi?

Spíše ne, moc bych nevěděl/a, jak to dítěti/děťem sdělit

Rozhodně ano, bez větších problémů bych jim vše vysvětlil/a

Spíše ano, ale měl/a bych trochu obavy

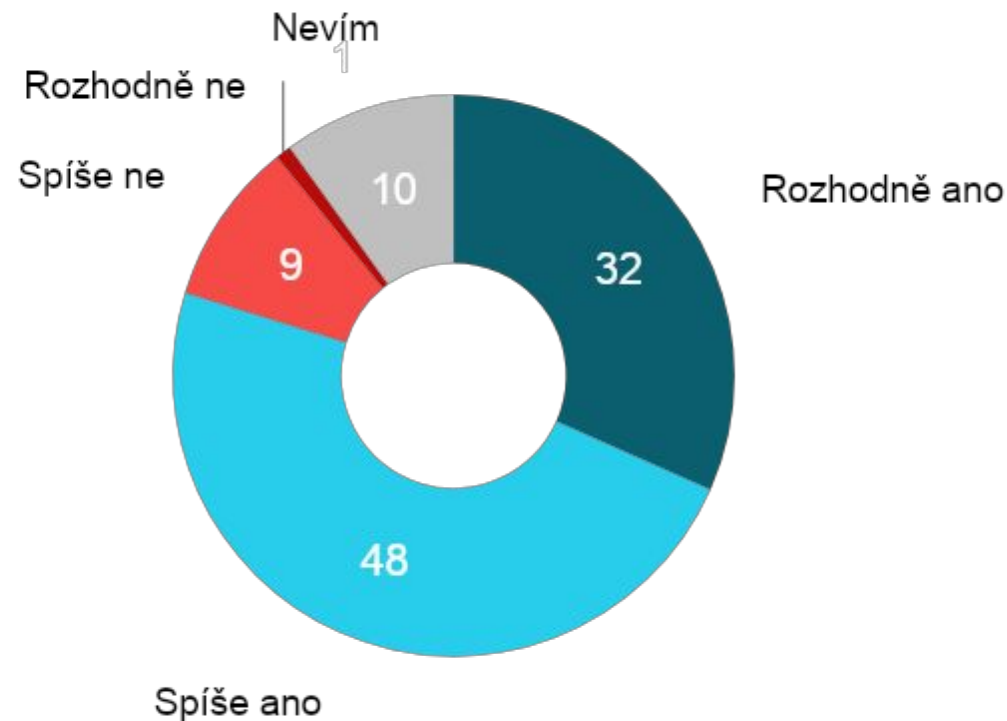
- V rámci respondentů, kteří dosud nemají osobní zkušenost s nutností řešit s dětmi úmrtí v rodině nebo v prostředí školy, se 43 % domnívá, že by dokázali dětem vše bez větších problémů vysvětlit.
- Téměř polovina lidí by měla alespoň trochu obavy – bez rozdílu pohlaví, věku nebo vzdělání. 9 % oslovených by podle svých slov dokonce nevědělo, jak to řešit.
- Ve srovnání s těmi, kteří již s podobnou situací osobní zkušenost mají, jsou ti bez zkušenosti o poznání více nejistí (57 % *nejistých bez zkušenosti vs. 42 % nejistých se zkušeností*).

Q4x. Myslíte si, že byste dokázal/a o takové situaci (o úmrtí či umírání v rodině nebo v prostředí školy, například nevléčitelné nemoci) otevřeně hovořit se svým dítětem/děťmi? Respondenti, kteří situaci úmrtí/umírání v rodině či ve škole zatím nemuseli řešit, n=576 [údaje v %]

Téma by se mělo komunikovat otevřeněji

Mělo by se podle Vás téma smrti a umírání komunikovat ve společnosti otevřeněji (než nyní)?

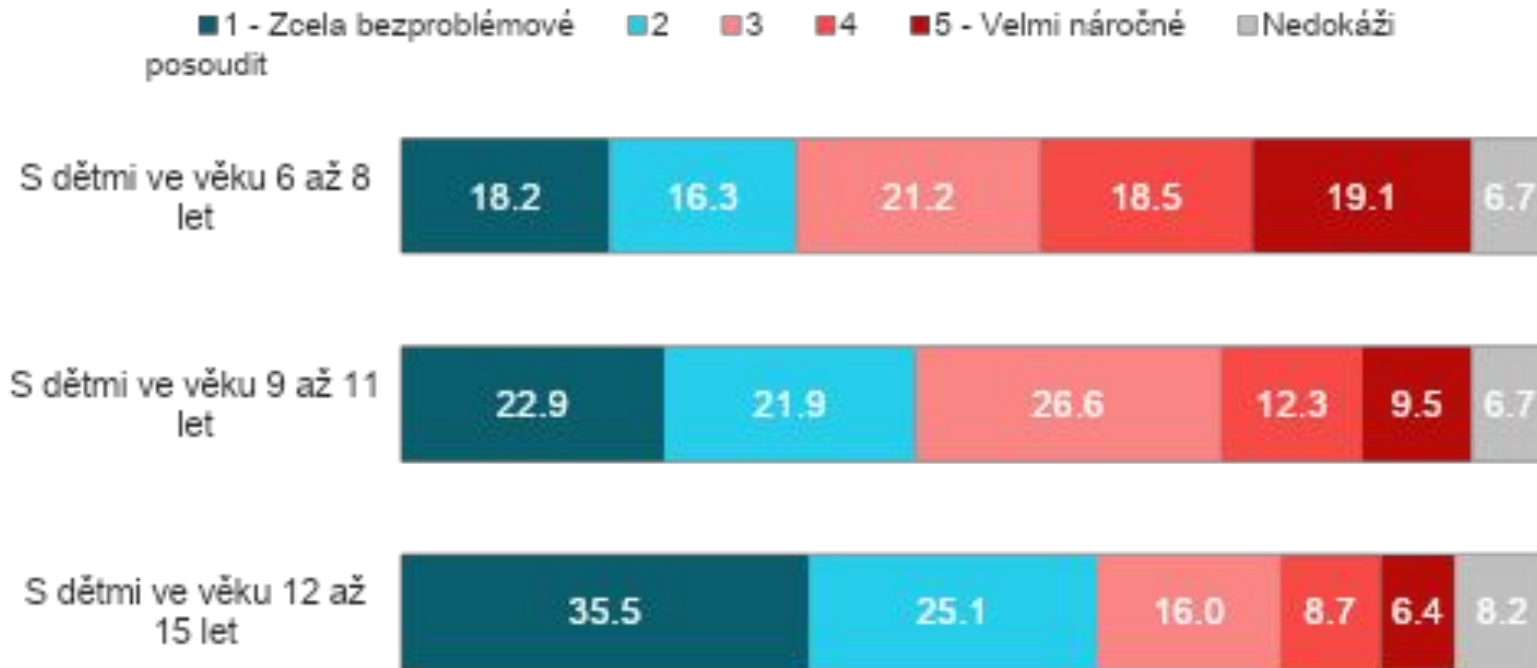
- 4 z 5 dotázaných rodičů se domnívají, že by se téma smrti a umírání mělo ve společnosti komunikovat otevřeněji, než je tomu nyní. 10 % lidí zastává názor, že naopak nikoliv; stejný podíl respondentů nemá jednoznačný postoj.
- K otevřenější komunikaci se častěji přiklání ženy (37 % žen odpovědělo *rozhodně ano*) či lidé s vyšším vzděláním.

Q8. Mělo by se podle Vás téma smrti a umírání komunikovat s dětmi otevřeněji, než je tomu ve společnosti nyní? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

Čím mladší je dítě, tím náročnější je komunikace

Zhodnoťte na stupnici od 1 do 5, jak moc je pro Vás náročné (a nepříjemné) komunikovat otevřeně s různě starými dětmi o tématech spojených se smrtí/umíráním?

Q9. Zhodnoťte prosím na stupnici od 1 do 5, jak moc je pro Vás osobně náročné (a třeba i nepříjemné) komunikovat otevřeně s různě starými dětmi o tématech spojených obecně se smrtí či umíráním. Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

- Zatímco s dětmi ve věku 12 až 15 let hodnotí komunikaci o tématech spojených se smrtí/umíráním jako náročnou (tj. hodnocení 3 až 5) přibližně třetina oslovených, s dětmi mezi 6 a 8 lety věku je otevřená komunikace náročná téměř pro 2/3.
- Trochu náročnější je tato komunikace obecně pro ženy, které bývají více citlivé.

Téměř polovina rodičů by přesto témata probírala otevřeně již s dětmi ve věku 6 až 8 let

Zhodnoťte na stupnici od 1 do 5, jak otevřeně by se podle Vás mělo komunikovat s různě starými dětmi o tématech spojených se smrtí/umíráním?

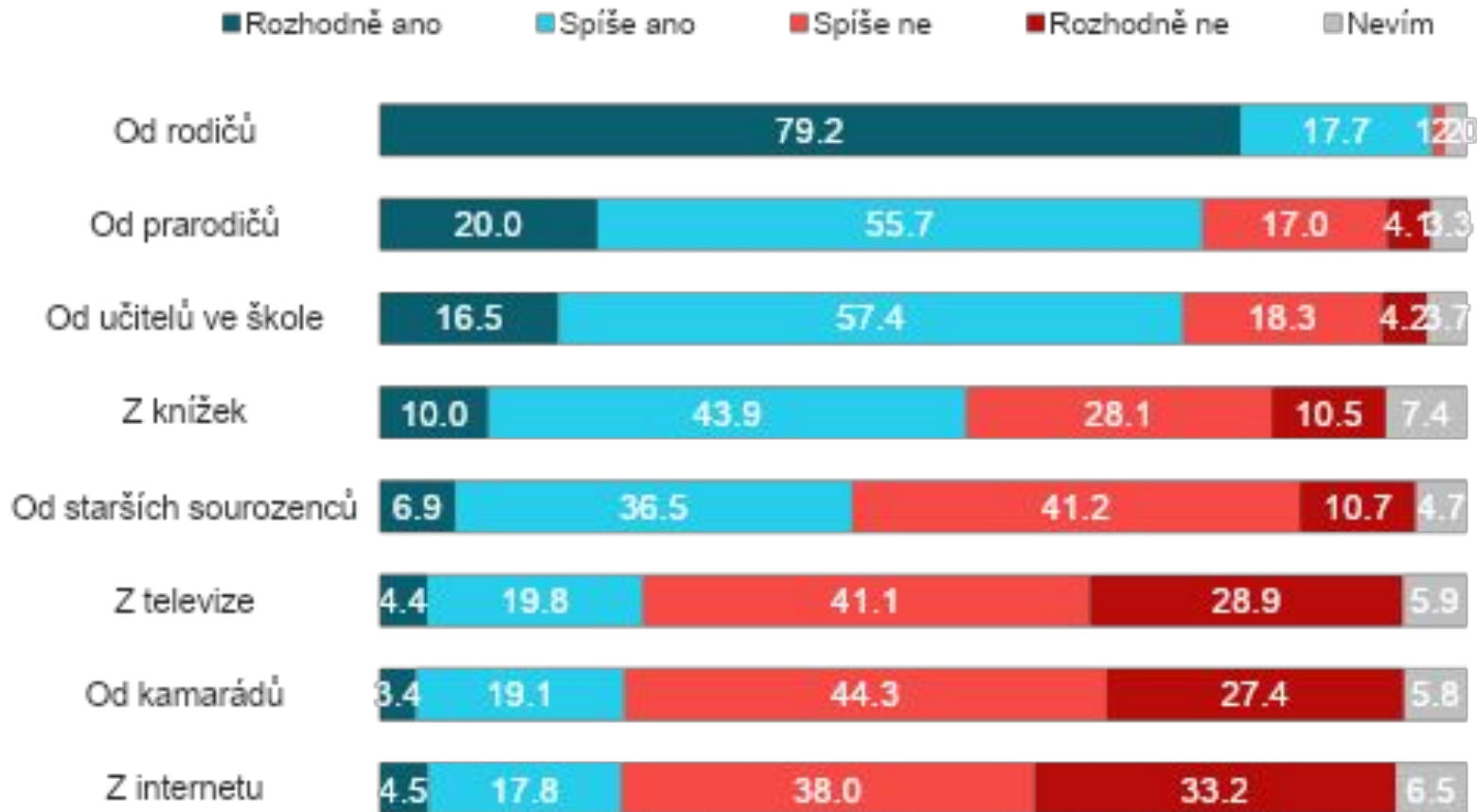
Q10. Zhodnoťte prosím na stupnici od 1 do 5, jak otevřeně by se podle Vás mělo komunikovat s různě starými dětmi o tématech spojených obecně se smrtí či umíráním. Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

- S dětmi ve věku 6–8 let by se měla tematika smrti a umírání komunikovat otevřeně (tj. hodnocení 1 a 2) podle 45 % rodičů. Jen 6 % oslovených si myslí, že by se problematika s takto malými dětmi neměla vůbec řešit.
- Otevřenou komunikaci tématu s dětmi od 12 do 15 let (cca 2. stupeň ZŠ) je nakloněno 80 % rodičů.

Informace by měly děti získávat právě od rodičů

Od koho by podle Vás mělo dítě získávat informace o problematice smrti a umírání?

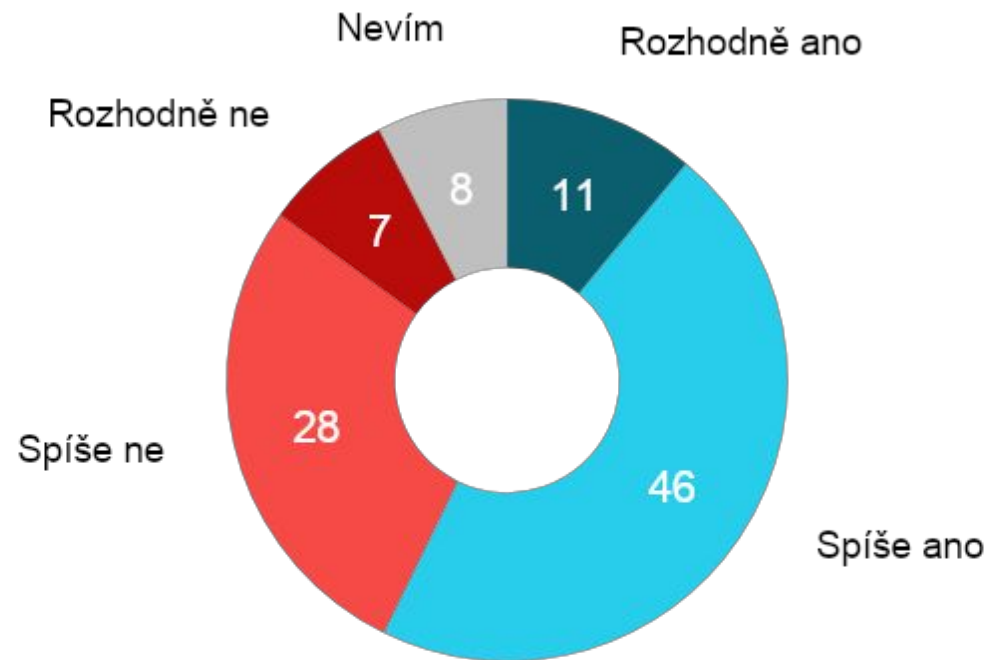
Q11. Určete prosím, od koho by podle Vás mělo dítě získávat informace o problematice smrti, umírání a souvisejících záležitostech. Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

- Kromě rodičů, které označil kladně téměř každý dotázaný, by měly děti získávat informace o problematice smrti a umírání také od svých prarodičů (76 %), od učitelů ve škole (73 %) nebo z knížek (54 %).
- Naopak příliš se rodičům nelíbí, aby tyto informace získávali děti z televize, internetu či od kamarádů.

4 ze 7 rodičů si přeje, aby byla smrt a související témata součástí výuky

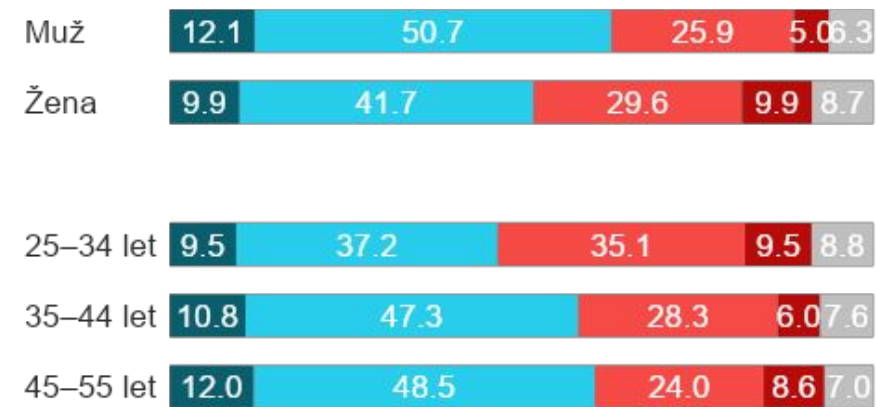
Uvítal/a byste jako rodič, kdyby se o smrti a souvisejících tématech vyučovalo na ZŠ?

Q12. Uvítal/a byste jako rodič, kdyby se o smrti a souvisejících tématech vyučovalo na základní škole v rámci běžné výuky a děti se tak blíže seznamovaly s touto problematikou? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

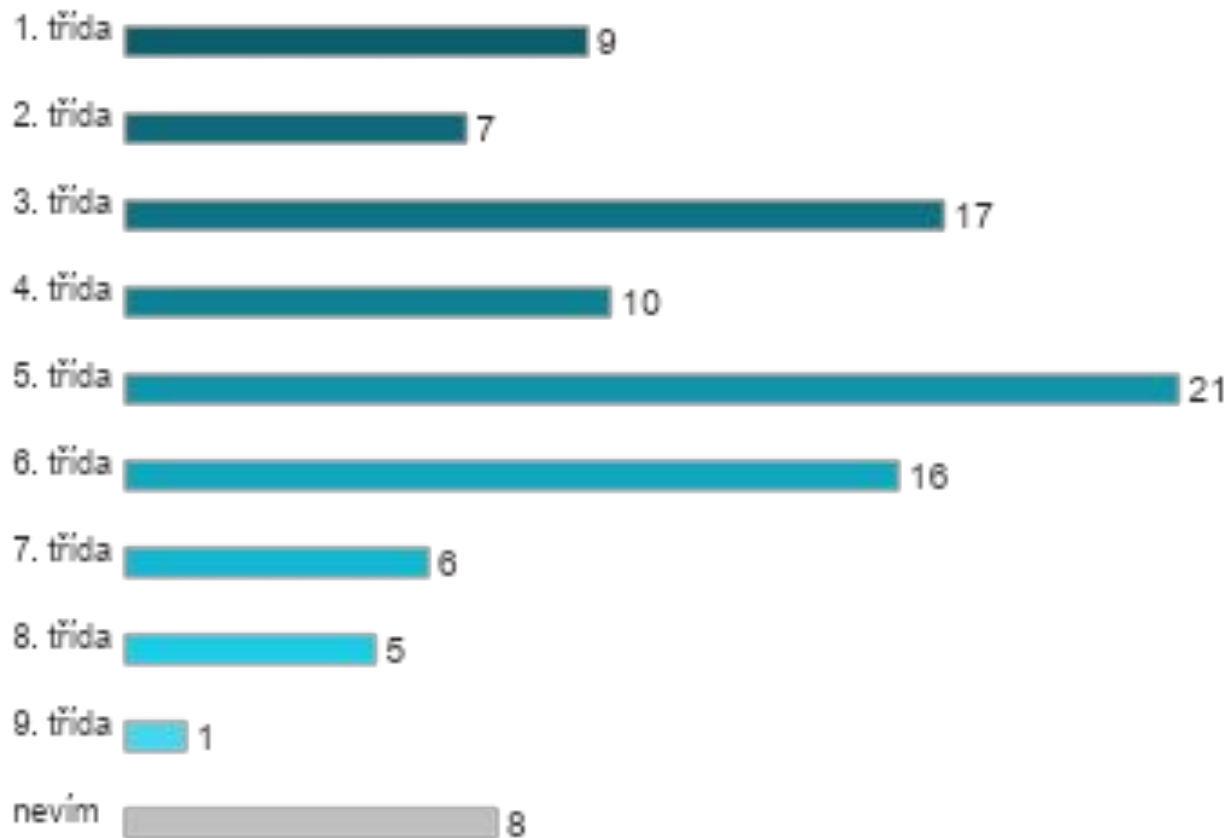
- 57 % rodičů by uvítalo, kdyby se o smrti a souvisejících tématech vyučovalo na ZŠ (či nižším stupni víceletého gymnázia) v rámci běžné výuky a děti se tak blíže seznamovaly s touto problematikou.
- 35 % si to naopak nepřeje – častěji ženy (40 %) a mladí do 34 let (44 %).

■ Rozhodně ano ■ Spíše ano ■ Spíše ne ■ Rozhodně ne ■ Nevím

Tematiku by rodiče do výuky řadili od 5. třídy

Od které třídy základní školy by podle Vás měla být tematika smrti zařazena do výuky?

- Třetina rodičů, kteří zařazení tematiky smrti do výuky na ZŠ neodmítají, by ji zařadila ve 3. třídě nebo dříve.
- K 1. stupni se přiklání v součtu téměř dvě třetiny rodičů ochotných tematiku do výuky začlenit.
- Šrafované pruhy představují odpovědi učitelů na totožnou otázku; pro možnost vzájemného srovnání obou skupin.

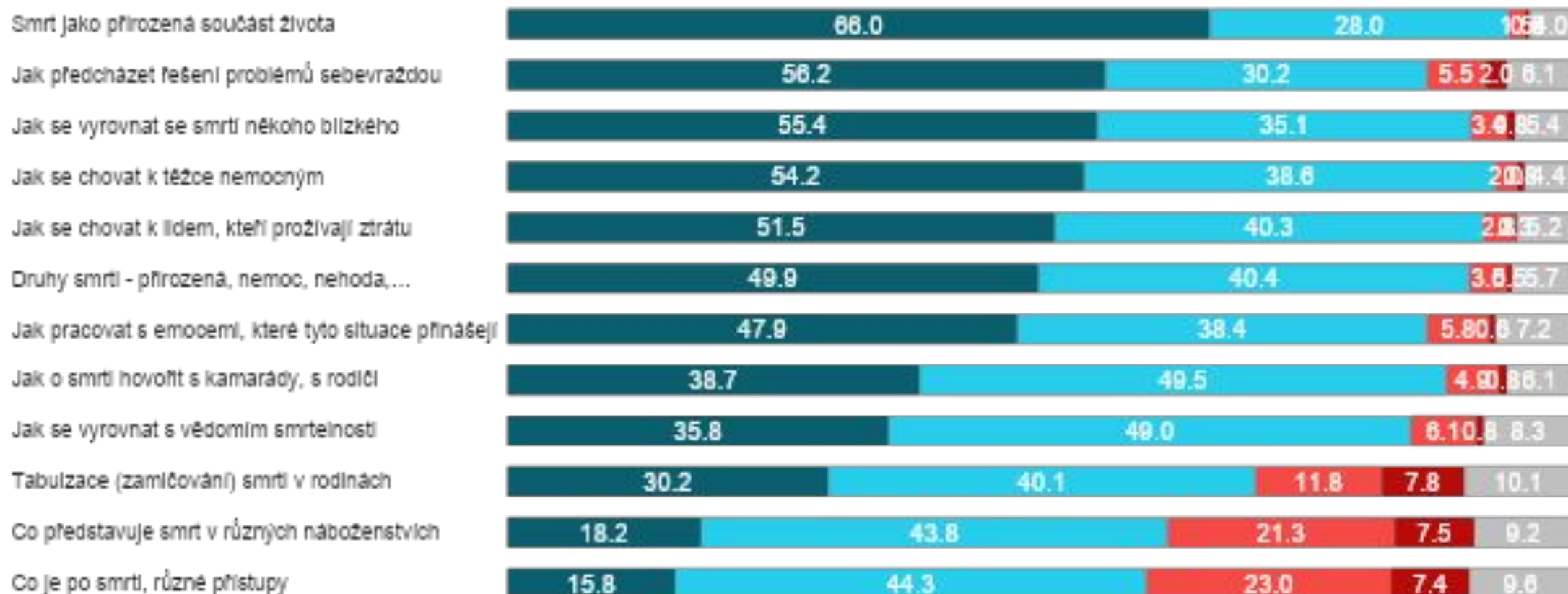
Q12a. Od které třídy základní školy by podle Vás tematika smrti měla být zařazena do výuky?Rodiče, kteří by tematiku do výuky na ZŠ zařadili, n=649 [údaje v %]

Primárně dětem vysvětlit, že smrt je přirozená

Jakým tematickým okruhům souvisejícím se smrtí by se měla podle Vás škola věnovat?

■ Rozhodně ano ■ Spíše ano ■ Spíše ne ■ Rozhodně ne ■ Nevím

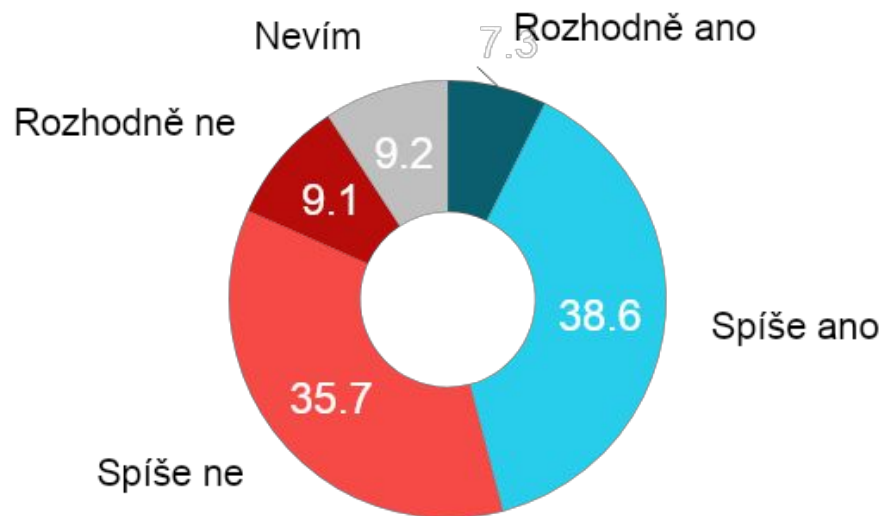

Q13. Jakým tematickým okruhům souvisejícím se smrtí by se měla podle Vás škola věnovat? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

Patří smrt do dětských knížek? Názory se rozcházejí

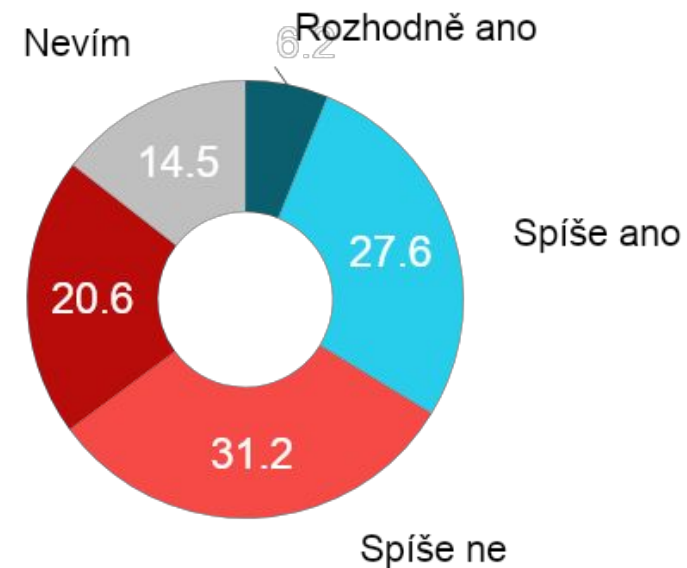
Měla by se podle Vás tematika smrti objevovat v knížkách určených dětem?

Q14. Měla by se podle Vás tematika smrti objevovat v knížkách určených dětem? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

- Tematiku smrti by do dětských knížek začlenila přibližně polovina rodičů, častěji VŠ vzdělání.

Koupil/a byste svému dítěti dětskou knížku, která by ho s tématem smrti seznamovala?

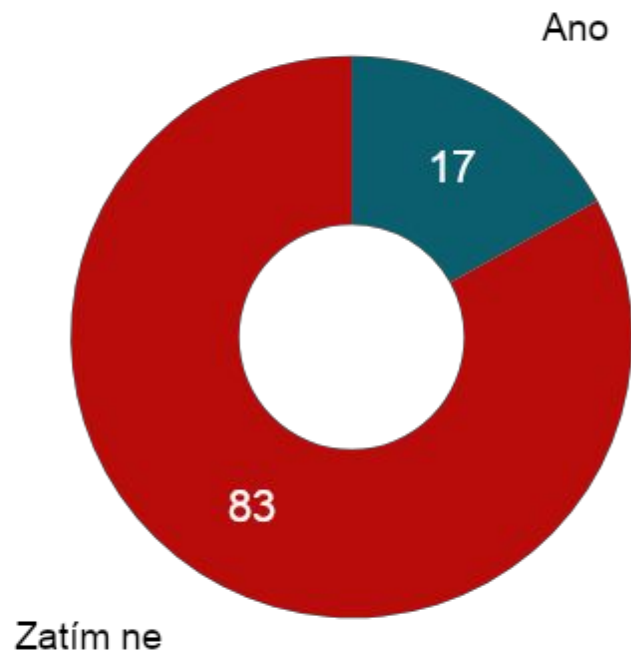
Q15. Koupil/a byste Vy osobně svému dítěti dětskou knížku, která by ho s tématem smrti blíže seznamovala? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

- Dětskou knížku, která by dítě s problematikou smrti blíže seznamovala, by koupila třetina rodičů, opět častěji VŠ vzdělání (40 %).

Jen 1 ze 6 rodičů se s dětmi bavil o smrti

Bavil/a jste se někdy s Vašimi dětmi/dítětem, jak si smrt vlastně představují?

- O tom, jak si děti smrt vlastně představují, se s nimi bavilo pouze 17 % rodičů, ostatní zatím nikoliv.
- Častěji si s dětmi o jejich představách o smrti povídají ženy (20 %), VŠ vzdělání (21 %) či obyvatelé Prahy (25 %).

Q16. Bavil/a jste se někdy s Vašimi dětmi/dítětem, jak si smrt vlastně představují? Všichni respondenti, n=1008 [údaje v %]

Povědomí o Cestě domů

Cestu domů si spontánně vybaví 12 % učitelů

Jaké znáte organizace, které se věnují tématu smrti a umírání, poskytují podporu umírajícím/pozůstalým – ať už v rovině zdravotní anebo psychosociální?

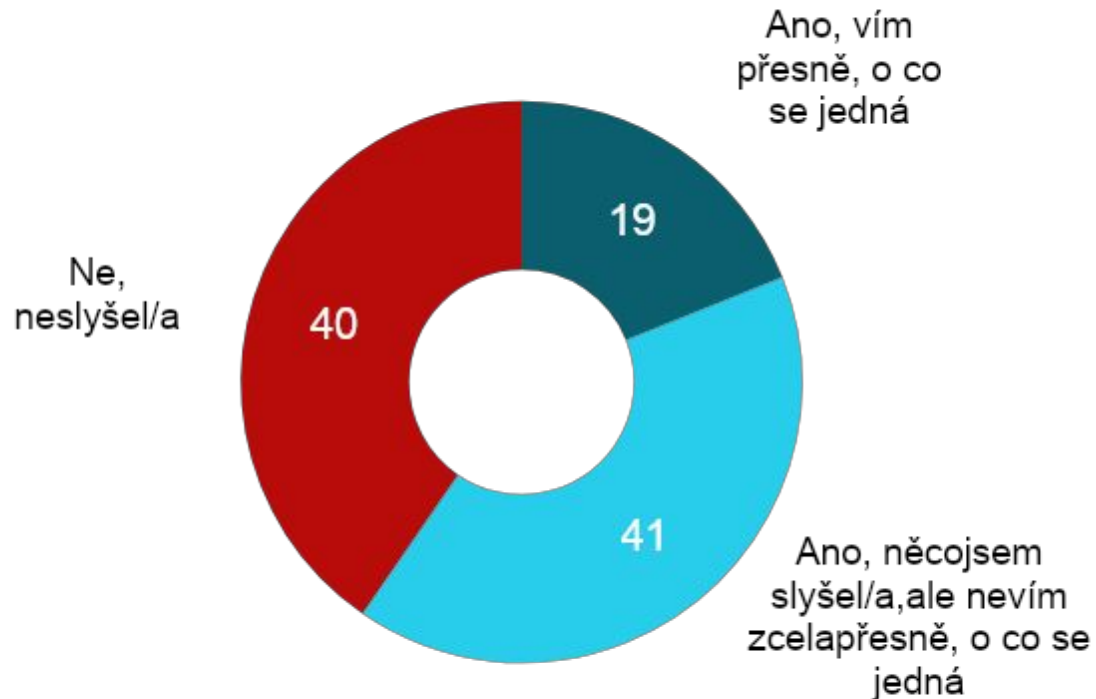
- Odpověď **Cesta domů** zaneslo celkem 127 respondentů, tj. přibližně 12 % dotázaných.

Q11a. Jaké znáte organizace, které se věnují tématu smrti a umírání, poskytují podporu umírajícím a/nebo pozůstalým – ať už v rovině zdravotní anebo psychosociální (poradenství, terapie atd)? **Otevřená otázka.** Všichni učitelé, n=1036 [zachyceny odpovědi, které uvedlo alespoň 10 respondentů]

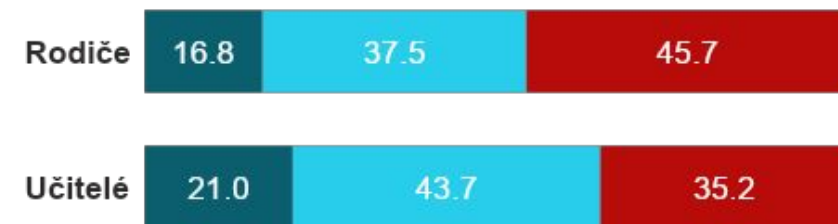
Navozená znalost se pohybuje kolem 20 %

Slyšel/a jste už někdy o neziskové organizaci Cesta domů?

- O neziskové organizaci Cesta domů již někdy slyšely 3/5 lidí. Celkem 19 % rodičů a učitelů organizaci zná a zároveň i přesně ví, o co se jedná.
- Trochu větší povědomí o Cestě domů panuje mezi učiteli.

■ Ano, vím přesně, o co se jedná
■ Ano, něco jsem slyšel/a, ale nevím zcela přesně, o co se jedná
■ Ne, neslyšel/a

A1. Slyšel/a jste už někdy o neziskové organizaci Cesta domů, která prostřednictvím služeb mobilního hospice umožňuje pečování o nevléčitelně nemocné a umírající v jejich přirozeném prostředí a nabízí podporu jejich blízkým? Všichni rodiče (n=1008) + všichni učitelé (n=1036), n=2044 [údaje v %]

PRO VÝZKUM

NÁZORY MĚNÍ SVĚT

- ✓ Zaručujeme Vám, že výzkum není prodej
- ✓ Chráníme údaje
- ✓ Minimalizujeme množství údajů při sběru a zpracování
- ✓ Jsme transparentní
- ✓ Máme souhlas, nebo jiný zákonný důvod pro zpracování
- ✓ Sdílíme údaje jen s výslovným souhlasem
- ✓ Respektujeme práva respondentů
- ✓ Dodržujeme pravidla řádné profesní péče
- ✓ Ručíme za subdodavatele
- ✓ Uplatňujeme dodržování principů v praxi

Pomáháme nejen našim klientům

Realizátor výzkumu, kontakt

Gabriela Šamanová
Client Service Manager

+420 604 310 500
samanova@stemmark.cz

Radek Pileček
Analytik

+420 734 832 682
pilecek@stemmark.cz

STEM MARK

Smrčková 2485/4
180 00 Praha 8

www.stemmark.cz
twitter.com/stemmark
slideshare.net/stemmark

